

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Serkan TOPRAK

REKREATİF VE REKABETÇİ OLARAK SPOR YAPAN GENÇ SPORCULARIN DEĞER
TİPLERİNİN VE DEĞER SİSTEMLERİNİN BELİRLENMESİ

Rekreasyon Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Serkan TOPRAK

REKREATİF VE REKABETÇİ OLARAK SPOR YAPAN GENÇ SPORCULARIN DEĞER
TİPLERİNİN VE DEĞER SİSTEMLERİNİN BELİRLENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Bahri GÜRPINAR

Rekreasyon Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Serkan TOPRAK'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Rekreasyon Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Tennur YERLİSU LAPA (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Bahri GÜRPINAR (İmza)

Üye : Dr Öğr. Üyesi Sezgin KORKMAZ (İmza)

Tez Başlığı: Rekreatif ve Rekabetçi Olarak Spor Yapan Genç Sporcuların Değer Tiplerinin ve Değer Sistemlerinin Belirlenmesi

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi : 01/07/2019

Mezuniyet Tarihi : 01/08/2019

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Rekreatif ve Rekabetçi Olarak Spor Yapan Genç Sporcuların Değer Tiplerinin ve Değer Sistemlerinin Belirlenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

01/07/2019

İmza

Serkan TOPRAK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Serkan TOPRAK
Öğrenci Numarası	20145257006
Enstitü Ana Bilim Dalı	Rekreasyon
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Bahri GÜRPINAR
Tez Başlığı	Rekreatif ve Rekabetçi Olarak Spor Yapan Genç Sporcuların Değer Tiplerinin ve Değer Sistemlerinin Belirlenmesi
Turnitin Ödev Numarası	1149421544

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 53 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 05/07/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 10

alıntılar dahil % 24 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeleri sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

05/07/2019

(imzası)

Doç. Dr. Bahri GÜRPINAR

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

REKREASYON (SERBEST ZAMAN)

1.1. Rekreasyon (Serbest Zaman) Tanımı	3
1.2. Rekreasyon (Serbest Zaman) Temel Foksiyonları	5
1.2.1 Dinlenme Fonksiyonu.....	5
1.2.2 Eğlenme Fonksiyonu.....	6
1.2.3 Gelişme Fonksiyonu.....	6
1.3. Rekreasyon Aktivitelerine Katılım.....	6
1.4. Rekabet.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞER OLGUSU

2.1. Değerin Tanımı.....	9
2.2. Değerin Önemi	10
2.3. Değerin Özellikleri	11
2.4. Değerlerin İşlevleri.....	11
2.5. Değer Yaklaşımları.....	11
2.5.1. Milton Rokeach'ın Değer Yaklaşımı.....	11
2.5.2. Shalom Schwartz'ın Değer Yaklaşımı.....	12
2.5.3. Geert Hofstede'in Değerler Yaklaşımı.....	13
2.5.4. Allport, Vernon ve Lindzey'in Değerler Yaklaşımı.....	13
2.5.5. Dilmaç ve Arıcak'ın Değerler Yaklaşımı.....	14
2.6. Spor ve Değerler.....	14
2.6.1. Spor Değer Sistemleri.....	14
2.6.2. Spor Değer Tipleri.....	17
2.7. Değer Davranış İlişkisi	17
2.8. Spor ve Değerler ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

3.1. Araştırmanın Amacı	1
3.2. Araştırmanın Modeli, Ana Kütle ve Örneklem	1
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	1
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu (KBF):.....	2
3.3.2 Altyapı Sporları Değerler Ölçeği (YSVQ):.....	2
3.3.3 Altyapı Sporları Değerler Ölçeği 2 (YSVQ-2):.....	2
3.3.4 Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ):.....	3
3.4. Verilerin Analizi	3
3.5. Bulgular	3
SONUÇ	10
EK-1	20
EK-2	21
Ö Z G E Ç M İ Ş	22

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 Milton Rokeach Değer Sınıflaması.....	12
Tablo 2.2 Shalom Schwartz Değer Sınıflaması.....	13
Tablo 2.3 Spor Değer Sistemleri.....	15
Tablo 3.1 Sporcu Öğrencilerin Demografik Bilgilerinin Frekans Dağılımları.....	4
Tablo 3.2 Tüm Sporcu Öğrencilerin Değer Ortalamalarının Sıralaması.....	5
Tablo 3.3 Rekabetçi ve Rekreatif Sporcu Öğrencilerin Değer Ortalamalarının Sıralaması.....	5
Tablo 3.4 Tüm Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin Ve Rekabetçilik Seviyelerinin Ortalaması.....	6
Tablo 3.5 Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin ve Rekabetçilik Seviyesinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmalı T Test Analizi.....	7
Tablo 3.6 Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin ve Rekabetçilik Seviyesinin Rekabetçi ve Rekreatif Spor Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılmalı T Test Analizi.....	7
Tablo 3.7 Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin ve Rekabetçilik Seviyesinin Spor Türüne Göre Karşılaştırılmalı T Test Analizi.....	8
Tablo 3.8 Rekabet Seviyesinin Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	9

KISALTMALAR LİSTESİ

AKT	Aktaran
KBF	Kişisel Bilgi Formu
MIN	En Küçük Değer
MAK	En Büyük Değer
ORT	Ortalama
RTÖ	Rekabetçi Tutum Ölçeği
RVS	Rokeach Değer Envanteri
SS	Standart Sapma
SVS	Schwartz'ın Kişisel Değer Ölçeği
TDK	Türk Dil Kurumu
VD	Ve Diğerleri
YVSQ	Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği
YVSQ-2	Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği-2

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, rekabetçi ve rekreatif olarak spor yapan genç sporcuların değer tiplerini ve değer sistemlerini belirlemektir. Araştırmaya, Denizli ilinde farklı okullarda, farklı spor kulüplerinde ve farklı spor okullarında rekabetçi ve rekreatif olarak spor yapan lisanlı veya lisanssız sporcu öğrenciler katılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan 471 sporcu öğrencinin (ort=15.73±1.29) 199'u kız, 272'si erkektir. Veri toplama aracı olarak Alt Yapı Sporlarında Değerler Ölçeği (YVSQ), Alt Yapı Sporlarında Değerler Ölçeği-2 ve Rekabetçi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizlere göre sporcu öğrencilerin en çok önem verdiği 3 değer sırasıyla “kişisel başarı” (ort=4.41±0.91), “takım uyumu” (ort=4.36±0.99) ve “dürüstlük” (ort=4.34±1.05) olduğu; en az önem verdiği 3 değer ise sırasıyla “toplumsal imaj” (ort=3.34±1.57), “hoşgörü” (ort=2.91±1.68) ve “kazanma” (ort=2.34±1.78) olduğu bulunmuştur. Değer tiplerinde en çok önem verilen değerler sırasıyla “Yetkinlik” (ort=4.08±0.78), “Ahlak” (ort=4.36±0.72), “Statü” (ort=2.59±1.35) değerleri olmuştur. Sporcu öğrencilerin “Rekabetçilik Seviyeleri” (ort=3.61±0.51) orta ve üst seviyede bulunmuştur. Yapılan regresyon analiziyle sonucu ahlak, yetkinlik ve statü değişkenleri rekabetçilik seviyesindeki toplam varyansın yaklaşık %36'sını açıklamaktadır ($R=0.602$, $R^2=362$, $p=.000$). Ayrıca cinsiyete rekabetçi veya rekreatif spor yapmaya ve yapılan spor türüne göre değer tiplerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: spor değerleri, değer tipleri, değer sistemleri, rekabetçi, rekreatif

SUMMARY
DETERMINATION OF VALUE TYPES AND VALUE SYSTEMS OF YOUTH
RECREATIVE AND COMPETITIVE ATHLETES

The aim of this study is to determine the value types and value systems of competitive and recreational youth athletes. Student athletes from different schools, sports clubs and sports schools in Denizli participated in the study. The study group consisted of 471 athletes (mean = 15.73 ± 1.29) of whom 199 were female and 272 were male. Youth Sport Values Questionnaire, Youth Sport Values Questionnaire-2 and Competitive Attitude Scale were used as data collection tools. According to the analyzes, it was found that the most important 3 values of the athletes were “personal achievement” (mean= 4.41 ± 0.91), team cohesion (mean= 4.36 ± 0.99) and fairness (mean= 4.34 ± 1.05); the least important 3 values of the athletes were “public image” (mean= 3.34 ± 1.57), “tolerance” (mean= 2.91 ± 1.68) and “winning” (mean= 2.34 ± 1.78), respectively. The most important value types were found “Competence”(mean= 4.08 ± 0.78), “Moral” (mean = 4.36 ± 0.72) and “Status”(mean = 2.59 ± 1.35) respectively. The Competitiveness Levels (mean= 3.61 ± 0.51) of the athletes were found between the middle and upper level. As a result of the regression analysis, moral, competence and status variables explain %36 of the total variance in the competitiveness level ($R=0.602$, $R^2=362$, $p=.000$). Moreover, there were significant differences found between the value types and gender, competitive or recreational aim and the type of sports.

Keywords: sport values, value type, value system, competitive, recreative

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın planlanması, gerçekleştirilmesi ve yüksek lisans eğitimim boyunca katkıları olan ve desteğini hiç eksik etmeyen, danışman hocam Doç. Dr. Bahri GÜRPINAR'a, araştırma örneklem grubunun oluşturulması için gönüllü olarak katılan gönüllülere, her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen eşim Naciye TOPRAK ve mutluluk kaynağım kızım Ebrar TOPRAK'a teşekkür ve sevgilerimi sunarım.

Serkan TOPRAK

Antalya, 2019

GİRİŞ

Dünya'nın gelişmesi ve değişmesi çalışma şartlarının ağırlaşmasına, bununla birlikte insanların yaşamının tek düze hale gelmesiyle artan stresin, yaşamlarında kendilerine özel bir zaman dilimi ayırmalarını gerektirmiş, bu ihtiyaç da insanların serbest zaman kavramını hatırlamasına neden olmuştur (Ceyhun, 2008: 325).

Geçmişle karşılaştırıldığında bugün insanlara serbest zaman için ayrılan süre giderek artmaktadır. Avrupa standartlarında, 80 yıllık ömrün %32'lik kısmı serbest zaman dilimini kapsarken, bu oran Türkiye'de kentlerde yaşayan insanlar için %40 civarındadır (Küçüktopuzlu vd., 2003: 33).

Serbest zaman ile ilgili literatür incelendiğinde bir çok tanım karşımıza çıkmaktadır. Önder (2003: 31)'e göre bireyin özgürce herhangi bir müdahale olmadan kontrolünü kendi sağladığı, deneyimler kazanırken mutluluk, eğlenme, keyif verici duygular yaşandığı zaman dilimi olarak tanımlamıştır. Broadhurst (2002: 18)'a göre serbest zaman; bireyin özgürce kullanabileceği zamandır. Karaküçük (2008: 58)'te rekreatif etkinliklere katılım sağlayacak bireylerin zorunlu ihtiyaç duyulan zaman dışında kalan ve kişinin hür iradesiyle kullanabileceği zaman dilimi olarak belirtmiştir. Serbest zaman terimi özetle; zorunlu ihtiyaçlar dışında kalan zaman diliminde yapılan aktivitelerdir.

Serbest zaman tanımlarına bakıldığında, bireylerin katıldıkları aktivitelere göre farklılık göstermektedir (Howe ve Carpenter, 1985:3). Bireylerin serbest zaman aktivitelere katılım amaçlarının farklı olmasının nedeninin bu amaçların altında yatan "Değer" kavramından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Değer, ortak bir görüşe sahip olmayan konudur. Değerle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Yapıcı ve Zengin (2003: 173)' ya göre genellenmiş ve benimsenmiş tutumlardır. Erdem (2007: 95) ise bir durum yerine başka bir durumu seçmek olarak tanımlar. TDK (2015) değeri, "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin geldiği karşılık, kıymet; Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" olarak görür. Rokeach (1973:5) için değer, seçilen davranışın bireysel ya da toplumsal olarak onaylanması ve sürekliliği olan inanç olarak görülürken; Schwartz (2000: 465) ise değerleri, derecelendirilebilen, bireylerin hayatında yol gösteren kurallar, seçilen durumlar ve amaçlardır.

Literatür incelendiğinde değer; yönetim, psikoloji, eğitim, sosyoloji, öğretim, felsefe ve spor gibi birçok alanda yer alır. Değer kavramı değerleri meydana getirerek felsefeyi,

psikolojiyi, sosyolojiyi, sporu ve eğitim bilimlerini etkilemektedir (Dilmaç ve Bircan,2015: 1).

Bireyin tutum ve davranışlarını belirleyen temel ölçüt değerlerdir (Katılmış ve Ekşi, 2011: 11). İnsan hayatında bu kadar önemli rol oynayan değer kavramıyla ilgili literatürde kişisel değerleri belirleyen Rokeach Değer Envanteri ve Schwartz'ın kişisel değer ölçeği yer almaktadır (Rokeach, 1973: 5; Schwartz ve Bilsky, 1990: 878).

Rokeach Değer Envanteri (RVS) Rokeach'ın geliştirdiği bu ölçek (1967) Çalışkur ve Aslan (2013:81) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır Rokeach Değer Envanteri; katılımcıların hayatlarındaki yol gösterici ilkeleri kendi önem sırasına göre düzenlemesini gerektiren 18 araçsal değer ve 18 amaçsal değer içeren iki listeden oluşmaktadır (Rokeach, 1973:22-23).

Schwartz'ın kişisel değer ölçeği (SVS) (Schwartz, 1992: 1). İnsan hayatında üç talep ile uğraşmak zorunda olduğunu (Biyolojik ihtiyaçların tatmini, Eşgüdümü sağlayan sosyal etkileşim ve grubun işleyişi hayatta kalma ihtiyaçları) bunların değer içeriğinin iki temelde açıklanabildiğini belirtmiştir. Bunlar; “öz-alışkanlıktan” kendini aşma değerlerini ve “öz-genişletimden” kendini geliştirme değerlerini yansıtan toplam on ifade ile kullanılmıştır (Schwartz ve Bilsky, 1990: 878).

Literatürde spordaki değerleri ortaya koyan “Altyapı sporlarında değerler ölçeği” ve “Altyapı sporlarında değerler ölçeği-2” adında iki ölçek bulunmaktadır. Bu ölçekler, altyapı sporcularında değer sisteminin yapısını ya da göreceli önceliklerini ölçen bir ölçek olup, bununla birlikte farklı sosyal ortamdaki sporcuların sosyal-ahlaki tutumları, katılım ve başarı güdülleri ve sporun yıpratması gibi değerler ve değişkenlerin ortaya çıkmasını sağlar (Lee vd. 2000: 307, 2008: 581).

Spor ve Rekreasyonel aktiviteler arasında yakın ilişkiler olsa da bu kavramlar birbirinden farklıdır. Spor, rekreasyonel aktivitelere göre daha kuralcı, rekabetçi, profesyonel ve kar etme amacı güdülebilen bir kavramdır. Bu nedenle rekreatif ve rekabetçi olarak spor yapan genç sporcuların değer sistemlerini ve değer tiplerini belirlemek önemli görülmektedir çünkü değerler içinde bulunulan gruptan ve ortamdaki doğrudan bir şekilde etkilenmektedir. Spor alanında bilgilerimize göre değerler ile ilgili yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum bu çalışmanın önemini arttırmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

REKREASYON (SERBEST ZAMAN)

1.1. Rekreasyon (Serbest Zaman) Tanımı

Amerika ve Birleşik Krallık 'daki rekreasyon oluşumu on dokuzuncu yüzyılın sonuyla yirminci yüzyılın başı olarak kabul edilmektedir. ‘Rekreasyon’ Latince ‘recreatio’ kelimesinden türemiş ve hala aynı şekilde kullanılmaktadır. Başlarda rekreasyon ‘sağlığın geri kazandırılması’ anlamında kullanılmış, sonradan ‘bireyin iş için yenilenme’ tanımını kazanmıştır (Torkildsen, 1992: 64, Edington, vd., 1992: 4). Türk dil kurumu için rekreasyon, “insanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler”, “bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirme” olarak iki tanımla ifade etmektedir (TDK,2015). Rekreasyonun teorik tanımını yapmak için bilim insanları farklı tanımlar ileri sürmüşlerdir. Bu yüzden rekreasyonun ortak tek bir tanımını bulmak zordur (Madrigal, 2006: 267). Bazı tanımlar, sadece ‘yenilenme’ anlamıyla sınırlarken, çoğu tanımlarda aktivite temelli olduğunu savunulmaktadır. Bazı tanımları örnek olarak verirsek; Sosyolojide rekreasyon, boş zamanlarda yapılan aktiviteler şeklinde tanımlanmaktadır (Torkildsen, 1992: 64, Edington, vd., 1992: 4). Rekreasyon yirminci yüzyılda, ağır koşullarda çalışan bireyin iş saati dışında fiziksel ve duygusal yenilmesi amacıyla, dinlemek için gönüllü olarak katıldığı aktivitelerdir. Günümüzde yirminci yüzyıl tanımını; iş yükü daha az fiziki güç gerektirmesi ve sadece çalışanlarla sınırlandırılması eleştirilmektedir (Mc Lean vd., 2008: 40). Rekreasyon Türkçede ‘boş zamanları değerlendirme’ olarak ifade edilmektedir. Kişilerin boş zamanlarında kendini geliştirmek ve eğlenmek amacıyla hür iradesiyle belirlediği gönüllü olarak katılım gösterdiği aktivitelerdir (Karaküçük, Akgül, 2016: 44). Howe ve Carpenter (1985: 15) rekreasyonu, bireyin boş zamanında aktif veya pasif olarak katıldıkları aktiviteler olarak tanımlar. Rekreasyon, boş zamanlarda özgür iradeyle eğlenmek, dinlenmek, fiziksel ve duygusal yorgunluktan uzaklaşmak, yenilenmek ve hal almak amacıyla bireysel veya ekip şeklinde yapılan aktivitelerin tamamıdır (Ardahan vd., 2016: 11). Hazar (2009: 29)’e göre rekreasyon; kısıtlı insan hayatında yerine getirmesi gereken sorumlulukları dışında kalan zaman diliminde kendi istekleriyle katıldıkları aktivitelerdir.

Torkildsen (2006: 49-51) rekreasyon, ihtiyaç olarak rekreasyon; bireyin içsel tatminini sağlamak amacıyla yaptığı aktiviteler, boş zaman aktivitesi olarak rekreasyon; boş zamanlarda katılan aktiviteler, birey ve toplum için değer olarak rekreasyon; katılan aktivite bireyin kendisinden çok başkaları için yaptığı aktiviteler, yeniden yaratma anlamıyla

rekreasyon; bireylerin zihinsel ve fiziksel dinginliğini sağlamak amacıyla katılım gösterdiği aktiviteler şeklinde rekreasyonu tanımlamaktadır. Rekreatif amaçlı katılınan etkinlikler bireylerin hayatlarının tekdüzelikten arınmasını, deneyimlerle gelişimini, ilişkilerini ve sosyalleşmelerine olumlu katkılarda bulunur. (Patry vd., 2007: 247).

Rekreasyonun spor, fiziksel egzersiz, müzik el sanatları, alışveriş, oyun, seyahat, kendini geliştirme ve hobi gibi sosyal faaliyetleri içine aldığı söylenmektedir Katılım bireysel veya ekiple (iş, okul veya sosyal arkadaş vb.), sürekli veya tek seferli olabilmektedir. Rekreasyon, kişinin boş zamanlarda aktif veya pasif olarak katıldığı faaliyetlerin tümüdür (Howe ve Carpenter, 1985: 3). Meyer (1942: 357)'e göre rekreasyon dinamik bir tanıma sahiptir.

Söz konusu tanım, oyunları, sporu, müziği, sanatı, açık hava faaliyetlerini kapsamaktadır. Boş zamanın temeli oyuna dayanmaktadır. Oyun kavramı, 'oyun oynamak, savaş, kavga ve çatışma' anlamlarına gelen, Anglo-Saxon dilinde 'plega' sözcüğüyle ifade edilen kelimedenden türetilmiştir. Sonradan Latince'de 'plaga' sözcüğüyle ifade edilen 'esmek, uçurmak vuruş ve saptamak' anlamlarında kullanılmıştır. Oyun sözcüğüne zaman içinde farklı dillerde, spor yapmak, müzik aleti çalmak gibi farklı anlamlar yüklenmiştir (Karaküçük, 2016: 49). Piaget'e göre oyun, istemsiz olarak kendi kendine oluşan, haz almak için yapılan, çok katı kurallar gerektirmeyen, eğlenme amaçlı yapılan bir davranış olarak tanımlanmaktadır (Karaman, 2002: 163). Oyun kavramı, bireylerin istekleri doğrultusunda belirli kurallar çerçevesinde sınırlı zaman diliminde ve mekânda katılınan aktiviteler olarak tanımlanmaktadır (Ergün, 1980: 102). Rekreasyon, bireyin boş zamanlarında katıldığı etkinlikler bütünüdür ve rekreasyon sözcüğü zaman zaman "oyun" kavramı ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır (Torkildsen, 2005: 49). Rekresyon ve oyun arasında tarihte yakın bir ilişki olduğu görülmektedir. Oyun ve rekreasyon kavramları incelendiğinde bireylere serbest olma, istekleri doğrultusunda hareket edebilme, kâr amacı gütmeme gibi ortak paydaşların olduğu görülmektedir. Her iki kavramda gündelik hayattan kopmak temel unsurlardandır. Birey aynı zamanda kendini ifade etme şansı elde etmektedir. Rekreasyon ve oyun bireye aynı zamanda fiziksel, bedensel, ruhsal, sosyal ve psikolojik açıdan kendini geliştirme imkânı sağlamaktadır (Ardahan, 2016: 120). Bu bağlamda oyun rekreasyonel açıdan değer taşımaktadır. Oyun, zaman zaman spor, dans, halk oyunu, tiyatro, eğitsel bir oyun kimi zamanda bireyin yaratıcılığına dayanan aktiviteler olarak ortaya çıkmaktadır (Karaküçük, 2016: 204). 19. asırda ve 20. asrın başlarında oyunun hem bireysel hem de toplumsal açıdan gelişime rol oynadığını destekleyen teoriler ortaya konmuştur (Karaküçük, 2016: 56).

Serbest zaman; yemek yemek ve uyumak gibi fizyolojik ihtiyaçları karşıladıktan sonra ve çalışma saatlerinin haricindeki artan zamana denir. yerine getirdikten sonra artan zamana denir. İnsanların zorunlu olarak hayatını devam ettirmesi gereken zaman dilimi dışında kalan zamanlarını özgür iradeleriyle seçtikleri etkinliklere denir (Ragheb ve Tate, 1993: 61-70). Diğer bir tanımda ise serbest zaman; bireylerin özgür bir şekilde, bireysel tercih ve kararlarıyla seçtiği, fizyolojik, fiziksel ve sosyal yönden rahatlama ve gelişimlerinin olduğu ve bununla birlikte yaşam doyumunu gerçekleştirmesine denir (Özşaker, 2012: 126-131).

Serbest zaman etkinlikleri, bireylerin; sosyal yönden gelişmelerini, stresten kurtulmalarını, duygusal olarak daha iyi hissetmelerine yardımcı olur (Karlı vd., 2008: 80-91). İnsanlar serbest zamanlarında; iş stresinden uzaklaşma, eğlenme, dinlenme, sağlıklı olma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için açık ve kapalı alanlarda yapılan rekreatif etkinliklere katılırlar.

Günümüz hayatında serbest zamanı değerlendirmek önemli bir hal almıştır. Serbest zamanın daha etkili bir şekilde değerlendirilmesi için birçok proje ve çeşitli programlar geliştirilmiştir (Lapa ve Ardahan, 2009: 132-144). Sanayi ve teknoloji alanında ilerlemenin temelinde çalışmak olsa da fiziksel, ruhsal, kültürel ve ahlaki gelişmenin temelinde serbest zamanı doğru bir şekilde değerlendirme vardır (Gümüş, 2012: 54-57).

Bir toplumda sportif faaliyetlerin kendi geçmişi ve toplumun geçmişi arasında bir bağ vardır. Toplumun hangi tür sportif faaliyetler ve serbest zaman aktivitelerine katılmaları aslında o toplumun yaşam biçimini, sosyal yapısını, kültürünü ve değerlerini açıkça ortaya koyar. Ekonomik ve sanayileşme de gelişmiş ülkelerde devlet desteği ve özel kuruluşlar olsun çalışanlarının performansını ve verimliliğini arttırmak için sportif anlamda yatırımlar yaptığını görmekteyiz. Toplumun her kesiminden bireyin başarabileceği ve yapabileceği spor faaliyetleri vardır. Aslında toplumdaki her birey potansiyel bir sporcudur. Serbest zamanlarda yapılan fiziksel aktiviteler ile insanların yaratıcılıkları, ruhsal ve fiziksel yönden gelişimleri sağlanacaktır (Afacan, 2001: 42-91). Rekreatif etkinlikler ise sosyal yaşantıyı toplumun her kesimine öğreten, kişiye aitlik duygusu ve kişilik olgusu veren, hayat standartlarını ve yaşam kalitesini artıran yollardan biridir (Kurumlu, 2014: 6-16).

1.2. Rekreasyon (Serbest Zaman) Temel Foksiyonları

1.2.1 Dinlenme Fonksiyonu

Yoğun geçen iş hayatı ve eğitim süreçlerinden geri kalan serbest zamanda ruhsal ve fiziksel açıdan yenilenme sürecidir. Yorgunluk atma ile bedensel aşınma ve sinir gerilimleri ortadan kaldırılır.

1.2.2 Eğlenme Fonksiyonu

Bireylerin serbest zamanlarında kendi zevk ve isteklerine bağlı olarak, eğlenceli bir şekilde yaptıkları aktivitelerdir.

1.2.3 Gelişme Fonksiyonu

Bireyleri günlük yaptıkları rutin işlerden kurtaran, bireylerin sosyal ve kültürel açıdan gelişim gösterdiği faaliyetlerdir.

Sportif faaliyetler, her kesimden insanın arzuladıkları ve beklentileri doğrultusunda her türlü rekreatif isteklerini karşılayabilmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda rekreatif amaçlı sportif faaliyetlere katılan insan sayısının, diğer faaliyetlere katılanların sayısından fazla olduğu görülmektedir. Sportif faaliyetler, rekreasyon alanının en dikkat çeken ve çeşitlilik gösteren alanlarından biridir. Sportif faaliyetler ve rekreatif faaliyetler birbirleriyle etkileşim halindedir. Sportif faaliyetler, rekreatif ihtiyaçların karşılanmasında hareket alanı yatarak etkin rol sağlarken, rekreasyon ise sportif faaliyetlerin toplum tarafından benimsenmesi ve sportif başarılar kazanılmasında etkin bir rolü vardır. Sportif faaliyetlerle fiziksel ve zihinsel gelişim, yaratıcılık, toplumsal kaynaşma gelişmektedir. Örneğin; Avrupa Kupalarında mücadele eden takımlarımızı ve ferdi sporcularımızı toplumsal bir bütünlükle desteklemek (Kurumlu, 2014: 6-16)

1.3. Rekreasyon Aktivitelerine Katılım

Rekreasyon aktiviteleri katılımının bireylere farklı deneyimler, heyecanlar ve farklı ruh halleri gibi kazanımlar sağlamasıyla aktivitelerin sınıflama temelleri atılmış; Dünya Serbest Zaman ile Rekreasyon Birliği bu sınıflamayı onaylamıştır. Serbest zaman şöyle sınıflandırılmaktadır:

- Sıradan serbest zaman aktiviteleri
- Sistemli serbest zaman aktiviteleri

Sıradan serbest zaman aktivitelerinden birçok konu ve alanda yarar sağlanabilir. Yenilenme, yaratıcılık gibi konularda önemli bir yerde olan bu aktiviteler, bireylere yaratıcılık ve yeniliklere açık olma gibi özellikleri kazandırabilir. Bu aktiviteler fazla yoğunluk içermez kişiler arası iletişim kurmayı ve bireysel gelişim sağlayabilir (Arslan, 2012: 1-10).

Serbest zamanlarında tüm bireyler kendi istek ve arzularına göre haftanın her günü aktivitelere katılabilirler. Birçok çeşitli spor aktivitelerine katılıp, zorunlu zamanın içindeki stres ve depresif duygulardan uzaklaşıp, bilişsel performans ve özgüvenin artmasına yardımcı olur (Yıldız, 2014: 10).

Bireylere kişisel ve sosyal yönden ekonomik çıkar ve ödüller kazanmanın ön planda olduğu sistemli serbest zaman aktiviteleri; bireylerin, önemseydiği ve farklı düşündüğü hobi, amatör veya gönüllü olarak düzenli bir şekilde katılmasıdır. Aktivitelerde katılımcılar mutluluk ve doyuma ulaşacakları, yeni deneyim ve bilgiler kazanacakları çalışma dışı farklı alanlara yönelirler (Arslan, 2012: 1-10).

Serbest zaman aktiviteleri olarak yapılan spor amatör şekliyle rekreatif bir faaliyet özelliği niteliğindedir. Dumas'a göre spor bireyin kontrolünde iken rekreatif, birey sporun kontrolünde ise rekreatif özelliğini yitirmektedir. (Akt. Karaküçük, 2008: 237). Spor ve rekreasyonel aktiviteler; seyirlik spor hizmeti, katılımlı spor hizmeti ve rekreatif spor hizmeti olarak ayrılarak spor piramidini oluşturmaktadır.. Piramidinin en altında rekreatif spor, ortasında amatör spor, en yukarisında profesyonel spor vardır. Piramit yukarı doğru çıktığında katılım az, seyir artmakta, rekreatif sporlara inildikçe katılım artmakta, seyir azalmaktadır (Ardahan, 2013: 95-108).

1.4. Rekabet

Rekabet, bütün canlılarda varsayılan ve ekonomik birimler arasındaki çekişme olarak kabul edilir. Bu nedenle rekabet; bireyleri, firmaları ve ülkeleri kapsamaktadır. Rekabet bireyler, firmalar ve ülkeler arasında olduğunda diğer bireylerin, firmaların ve ülkelerin sahip olduklarından daha fazlasına sahip olmak için yarış içine girebilmektedir (Uysal, 2000:5).

Rekabet, özel ve tüzel kişilerin eşdeğer olarak kabul edilen kişilerden alta kalmamak onları geçmek için, taklit etme eğilime denir. Çocukta rekabet duygusu, taklit ve benlik eğiliminin sonrasında ortaya çıkar. Benlik gelişir ve örnek aldığı kişileri taklit etmeye başlar sorasında onlardan daha iyi olma olgusu oluşunca, rekabet meydana gelir. Rekabet, hırs, kıskançlık, kibir, kin duyma ve gururu ortaya çıkarabilmektedir. William James'in 'rekabet, insanlık toplumunun siniridir' araştırmacılar tarafından ağır eleştirilere uğrasa da birçoğu tarafından da savunulan rekabet, önemli bir hamle ve ilerleme aracıdır. Bazı felsefeciler rekabeti, bireyin kendisiyle rekabet şeklinde olanıdır, kendine başkasını eşit veya üstün olmasının olmadığını, kendinin önceki veya şimdi ki durumunda üstün gelmesi durumudur. Böylece rekabette, gurur ve kibir, kıskançlık ve nefret gibi ortadan kalkar (Gövsa, 1998:81).

Çocuğun rekabet ile tanışması evde aile içerisinde başlar. Çocuklar, rekabet duygusu ile doğmazlar; rekabeti öğrenirler. Çocuk aile içinde annenin, babanın ya da ikisinin birden rakibi olur. Anne ve baba dışında evde kardeşi olan çocuklarda kardeşler arası rekabet de kaçınılmazdır. Çocuk anne, baba veya kardeş ile rekabete geçtiğinde rekabete girdiği kişinin daha az sevilmesini kendisinin en çok sevilmesini ister. Aile içindeki ana baba sevgisi verilen

mücadeleden sonra başarı ve üstünlük kurmak için rekabet duygusu ortaya çıkar. Birçok çocuk, kendi yaptıkları ile başka çocukların yaptıklarını iki yaşından sonra kıyaslamaya başlar (Jersild, 1987: 216).

Church (2007: 70)'a göre çocuklarda rekabetçilik 5 yaşlarında net görülebilmektedir. Çocuklar çevrelerindeki kişilerin yaptıklarını ve düşündüklerini fark edip; en iyi olmak, kazanmak ve birinci olmak istemektedirler. Çocuklarda güçlü bir öz-kavram; rekabet, işbirliği ve kaybetmenin birlikteliğiyle oluşur. Çocuklar ilk olarak ailelerinde sosyalleştiklerinden dolayı rekabet etmeyi burada öğrenirler ve gelişimleri için oldukça etkili bir tutumdur.

Çocuklar, özellikle bir gurubun üyesi konumunu aldıkları 10 yaş civarında başka bireylerin yetenekleriyle yarışmaya ve kendilerini onlarla karşılaştırmaya başlarlar, bunların paralelinde de rekabetçilik daha belirginleşir. Oyunlarda ve sınıflarda rekabet etkili bir faaliyet faktörüdür. Çocukların iki gruba ayrıldığı oyunlarda bu etki bariz olarak görülmektedir. Rekabetin okullardaki davranışlara etkisi hakkında yapılan incelemelerde grup halinde veya bireysel rekabet uyandırılacak şekilde, birlikte faaliyete alınan çocukların; tek başına elde ettikleri sonuçlara kıyasla verimlidir. Rekabet faaliyet faktörü kazanımının yanında rakiplerin faaliyetlerini de düşünmesini sağlayarak çocuklara ek bir kazanım sağlamaktadır. (Gövsa, 1998:82). Leuba'nın (1933)'a göre çocuklarda rekabet, güç bir iş karşısında kaldıkları zaman ortaya çıkıyor ve yaş ilerledikçe rekabet ve rekabetçilik artıyor (akt: Jersild, 1987:220). Ergenlik çağındaki çocuklar daha rekabetçilerdir. Spor müsabakalarında ergenlerin gösterdikleri gayret ve başarı, arkadaşlarından daha iyi olduğunu ve bunun fark edilmesinden kaynaklanmaktadır arzusundan doğar (Gövsa, 1998:82).

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞER OLGUSU

2.1. Değerin Tanımı

Özellikle son yıllarda bilim çevrelerinde üzerinde sıkça durulan, tartışılan ve birçok bilimsel çalışmaya konu olan değer kavramı, aslında binlerce yıllık bozulmayan bir sihrin, günümüzde de halen çözülemeyen gizeminin uyandırdığı merak ve deşifre isteğiyle, birbirinden farklı ama birbiriyle iç içe geçmiş birçok tanıma yol açmış. Felsefe, sosyoloji, psikoloji, antropoloji ve daha birçok bilim dalı kendi tanımını gerçekleştirmiştir ve kavramı sahiplenmişlerdir. Baloğlu ve Balgalmış (2005: 19) yaptıkları çalışmalarında bu konuya değinmiş ve örnekleriyle değer kavramının bilimin evrenselliği ve çeşitliliği ilkesine ne kadar da bağlı olduğunu bize izah etmiştir “Değer kavramı, hemen hemen bütün bilim dallarında konu edilen geniş bir alana işaret etmektedir. Başlangıçta felsefe bilimi içinde incelenen ve ahlak kuralları ile bağlantısı kurulan değerler, günümüzde daha çok psikoloji (Gömleksiz, 2007: 727; Dönmez vd., 2007: 29) bilimlerinin ilgi alanına girmiştir.”

Sosyal bilimlerde birçok araştırmacı insanın davranışlarını değerler ile açıklanabilir olduğunu düşünmektedir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 59). Türk Dil Kurumu (2015)’nin “Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü ’nde ” anahtar kelime olarak “değer” kelimesini araştırdığımızda karşımıza Felsefe, Toplumbilim, Fizik, Eğitim, Yöntembilim, Halkbilim, Medeni Hukuk, İktisat, Mantık Terimleri Sözlüğü gibi sözlüklerin tanımlamalarıyla karşı karşıya kalmamız, kavramın aslında ne kadar da yaşayan bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır. Değer Kavramının bütün yönleriyle anlaşılabilmesi adına aşağıda farklı disiplinlerde gerçekleştirilmiş değer tanımlarının bazılarını yer verilmiştir. Algılamanın en rahat olduğu tanımlardan birini gerçekleştirirken Öncül (2000: 281) değeri “Genel olarak, bir nesneye, varlığa ya da faaliyete, ruhsal, ahlâksal, toplumsal açıdan ya da estetik yönden, tanınan önem ya da üstünlük derecesi” olarak izah etmiştir. “Sosyolojik anlamda değerler, grubun veya toplumun, kişilerin, davranış modellerinin, amaçların ve diğer sosyokültürel şeylerin önemlerini ölçmeye yarayan ölçütlerdir” (Fitcher, 1990: 131). Erol Güngör tanımını yaparken “Değerler bir inanç olması bakımından, dünyanın belli bir kısmıyla ilgili, algı, duygu ve bilgilerimizin bir bileşimidir” sözleriyle ifade etmiştir.(Güngör, 1998: 77). Williams (1979: 1546) değeri “Çoğu zaman, ilgiler, zevkler, tercih edilen ya da edilmeyen düşünceler, tercihler, görevler, ahlaki yükümlülükler, arzular, istekler, amaçlar, gereksinimler, hoşlanılmayanlar, cazibeler ve tercih edilen birçok yönelim ile ilgili kullanılmaktadır.” Kluckhohn’a göre değer tanımı, “bir grubun niteliğini ya da bir bireyin özelliğini örtülü ya da

açık olarak belirten, eylemin tarzları, araçları ve amaçları arasından tercih yapmayı etkileyen, arzu edilebilen bir kavram” (Kluckhohn, 1951:395) Uysal (2003: 51) değeri; insanın kendi belirlediği ve fiile geçirdiği prensiplerdir. Fiile geçirdiğimiz eylemleri altında yatan yönlendiren, belirleyen, ve yönetendir.

Rokeach (1973:5) değeri, “belli bir davranış tarzı veya varoluşun temel amacı hakkında uzun süreli kişisel bir inanıştır.” İfadelerini kullanmayı tercih etmiştir. Kızılcılık ve Erjen (1992:99) değeri “bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke veya inançlar” olarak tanımlamıştır. Hökelekli (2013: 57) değer kavramını “Değerler; davranışlarımıza yol gösteren, rehberlik eden inançlar ve kurallardır. Eylem ve davranışlarımızın yerindeliğini, etkinliğini, güzelliğini, ahlakiliğini, belirlemeye hizmet eden ilke ve standartlardır.” Avcı (2007: 20)’ de değerleri izah ederken “Sosyolojik bağlamda değerler, daha çok gurup veya toplumun, kişilerin, örüntülerin, hedeflerin ve diğer sosyo-kültürel nesnelere önemliliği üzerindeki değerlendirmelere dayanan; kültür ve topluma anlam önem veren ölçütler olarak tanımlanmıştır” ifadelerini kullanmıştır (Avcı, 2007: 20).

Bu bilgiler doğrultusunda değer bireyin, bir topluluğun ya da toplumun düşünce, davranış, nesne veya birbirinden farklı inançları, olguları benimseme ya da benimsememe derecesini gösteren kavram olarak ifade edilebilir.

2.2. Değerin Önemi

Değerler, bireysel ve toplumsal boyuta sahiptir. Değerler, insan davranışını bireysel boyutu temsil temel doğruları oluştururken; insanların üzerinde ortak doğru olarak kabul edilen iyilik, önem, kötülük gibi çeşitli olgular toplumsal boyutu oluşturmaktadır. Bir kişiyi, toplumu ve kültürü tanımak için değerler çok önemlidir. Bir kişinin veya toplumun geleceğiyle ilgili değerler bize yol gösterir. Herhangi bir değerlere üst seviyede önemli olduğunu bildiğimiz kişinin veya toplumun hangi durumlarda başarılı veya hangi durumlarda sorunlar yaşayacağını tahmin etmek mümkündür. Toplumun yönetim şekli gelişmişlik seviyesi ve güven düzeyini değerler etkilemektedir. Değerler toplum ve kültürün içindeki yapı taşlarını oluşturduğu için değerlerin değişiminden kültür ve aynı yönde değişiklik gösteren toplumda etkilenebilmektedir. (Dilmaç ve Bircan, 2015:1)

2.3. Değerin Özellikleri

Değerlerle ilgili çalışmalara bakıldığında değerlerin özelliklerine ve değerlerin kavramlarına göre sıralanmışlardır. Değerlerin özellikleri kavramsal olarak gelişmesi önemlidir. Doğan (2007: 310-311), değer tam olarak anlaşabilmesi için temel özelliklerinin doğru şekilde bilinmesi gerekmektedir. Değerlerin özelliklerinin sıralamasını; değer hükmünün etkisinde olan değerlerin, kişinin davranışına yön verirken, değişkenlik göstermesi mantıksal değerleri daha yoğun baskılı olan toplumsal değerlerden kaynaklıdır (Dilmaç ve Bircan, 2015: 4)

2.4. Değerlerin İşlevleri

Bireylerin yaşadığı topluma veya bir gruba dahil olması için davranışlarına kaynak olan değerdir. Değerlerin bu işlevi bireye huzurlu ve düzenli yaşama ortamı sağlar. Toplumca Kabul gören değerler, bireylerin değerleriyle örtüşmesi düzen için önemlidir. Değerin işlevselliği toplum içinde yaşamak açısından çok önemlidir (Kumbasar,2011).

Rokeach (1973: 5) değer üç işleve ayırmıştır. Birincisi ayarlayıcı ve düzeltici işlev, ikincisi ego işlevi, üçüncüsü kendini gerçekleştirme ve bilgi işlevidir.

2.5. Değer Yaklaşımları

2.5.1. Milton Rokeach'ın Değer Yaklaşımı

Rokeach'ın (1973: 20) değer sınıflaması üzerine gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde ve daha sonra Rokeach'ın yolundan giderek farklı çalışmalara imza atan bilim insanlarının değerler üzerine gerçekleştirdikleri çalışmalar dikkate alındığında Milton Rokeach'ın önemi daha rahat algılanabileceği düşünülmektedir. İnsanın değere sahip olduğundaki hali arzu edilebilir/istenebilir davranış tarzları ve arzu edilebilir yaşam amaçları ile alakalı olduğunu söyleyen Rokeach, kendine ait olan sınıflamasının da bu davranış tarzları ve yaşam amaçlarından yola çıkarak, araçsal (instrumental) ve amaçsal (terminal) değerler olarak 2 kategoride ele alınabileceğini dile getirmektedir (Özkuş, 2007: 16).

Tablo 2. 1 Milton Rokeach Değer Sınıflaması

AMAÇ DEĞERLER	ARAÇ DEĞERLER
Aile güvenliği	Bağımsız olma
Barış içinde bir dünya	Bağışlayıcı
Başarılı olma	Cesaretli
Bilgelik	Dürüst
Dini olgunluk	Entelektüel
Eşitlik	Geniş görüşlü
Gerçek dostluk	Hırslı
Güzellikler dünyası	İtaatkâr
Heyecan verici bir yaşam	Kendini kontrol eden
İç huzur	Kibar
Kendine saygı	Kendine hakim
Mutluluk	Mantıklı Gerçek dostluk
Neşeli Özgürlük	Sevecen
Rahat bir yaşam	Sorumluluk sahibi
Sosyal Kabul	Temiz
Zevk	Yaratıcı Olma

Kaynak: Rokeach,1973: 32-33

Rokeach (1973: 22), değerleri iki türe ayırmıştır. Bunlardan biri amaç değer bireysel veya toplumsal odaklı, diğeri de araç değer ise yeterlilik ve moral değeridir. Bu iki türde kendi içlerinde dengeli olması gerekmektedir. Denge sağlanmadığında bireysel değerlerin baskın olması toplumsal değeri olumsuz etkilerken, aynı toplumsal değerinde baskın olması bireysel değerleri etkilemektedir. Araç değer yeterlilik değeri artması bireysel yoğunluğa yaklaşarak ahlaki yönden uzaklaşmayı, moral değerinin de davranışlara yoğunlaşmasıyla yaşam amacından uzaklaşmasıdır.

2.5.2. Shalom Schwartz'ın Değer Yaklaşımı

Değerlerin, birey yaşarken, nelerin önemli olanı anlattığını ifade eden Schwartz (2000: 465); insandan insana, farklı önem derecelerine göre, farklı değerlerin baskın olabileceğini ifade eder. Bazı insanlar için bazı değerlerin önemli olan değerler diğeri insanlar için önemli olmayabilir.(Özkul, 2007:23).

Tablo 2. 2 Shalom Schwartz Değer Sınıflaması

Değer Grupları	İngilizce Kavramları	Özel Değerler
Güç	Power	✓ Statü, Otorite, Zenginlik, Toplumdaki yeri koruma
Başarı	Achievement	✓ Başarmak, Yetkin, Hırslı, Etkili olmak.
Hazcılık	Hedonism	✓ Zevk, Huzur, Rahat yaşamak
Uyarım	Stimulation	✓ Cesur, zengin ve riskli yaşamak, Atılgı
Kendini Yönetme	Self-Direction	✓ Yaratıcı, Meraklı, Özgür, Bağımsız
Evrenselcilik	Universalism	✓ Açık fikirli, Erdemli, Adaletli, Eşit, Barışçıl, Doğayı ve Çevreyi koruma
İyilikseverlik	Benevolence	✓ Yardımsever, Dürüst, Bağışlayıcı, Sadık, Sorumluluk sahibi, Dost
Gelenek	Tradition	✓ Alçakgönüllü, Dindar, Hayatı kabul eden, Geleneklere saygılı, uyumlu
Uyumluluk	Confirm	✓ Kibar, İtaatkar, ebeveynlerine ve yaşlılara saygı, Disiplin
Güvenlik	Security	✓ Güvenli ülke ve aile, Düzenli toplum, karşılıklı tolerans

Kaynak: Schwartz, 1996: 1

Diğer modeller incelendiğinde Schwartz'ın modeli hem kapsamlı olarak hem de sosyoloji çalışmalarına temel oluşturacak kadar güçlü bir kapsama sahip olduğu görülecektir (Schwartz, 1996: 1).

2.5.3. Geert Hofstede'in Değerler Yaklaşımı

Hofstede (1980: 32) değeri, belirlenen durumu başka durum yerine seçmek olarak tanımlamıştır. Değerler hesaplanamaz ve bireyin hayatının başlamasıyla başlar. Değerler sürekli birbiriyle temastadır. Bu temaslar birleşerek değer sistemlerini meydana getirir. Hofstede değerlerin ahlaki karar vermedeki yargı ve algısı arasında önemli olan dört kültürel boyutta sıralamıştır. Bunlar güç aralığı, erilik-dişilik, bireycilik-toplumculuk, belirsizlikten kaçınmadır.

2.5.4. Allport, Vernon ve Lindzey'in Değerler Yaklaşımı

Allport vd., (1960: 43) değerler sisteminin altı boyuttan oluştuğunu ve bu boyutlar için bir birey hangisinin daha değerli olduğu ve bireylerin birden fazla değere önem verilebilecektir. Bu değerler sıralaması; estetik, teorik, dini, siyasi, sosyal ve ekonomik değerlerdir.

2.5.5. Dilmaç ve Arıcak'ın Değerler Yaklaşımı

Dilmaç ve Arıcak (2012: 16) yaptıkları çalışmalarda değeri dokuz alt boyutta açıklamışlar bu değerler: toplumsal, kariyer, entelektüel, maneviyat, materyalisttik, insan onuru, romantik, özgürlük, fütüvvet değerleridir.

2.6. Spor ve Değerler

Değerler, son yıllarda spor bilimlerinde de araştırma konusu olmuştur ancak, değer kavramı ve değer rolü detaylı olarak araştırılmamıştır. Kuter ve Kuter (2012: 75), sporun değer eğitiminde önemli araç olduğunu söylemiştir. Değer, davranışları etkileme işlevinden dolayı spor alanlarında alınan tüm olumlu ve olumsuz kararları etkilemektedir. Sporda değer ölçümü çalışması Webb'in (1969: 61) yaptığı çalışma olarak bilinmektedir. Webb Ölçeği olarak da bilinen Tutumların Profesyonelleşmesi Ölçeği'ni sporda profesyonel tutumları ölçmek için geliştirmiştir. "İyi oynamak", "kazanmak" ve "dürüstçe oynamak" yanıtları davranışlarının önem sırasına göre düzenlendiğinden tutum ölçeği değil değer ölçeğidir (Webb, 1969: 61). Simmons ve Dickinson (1986: 651) spor ve değerleri ölçmek amacıyla 14 maddelik ve 5 alt boyutlu Sporda Değerler Ölçeği-The Survey of Values in Sport adında bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçeğin alt boyutları başarı, güzel bir ortamda egzersiz, sosyallik, sağlıklı olma ve kendini gerçekleştirmedir. Lee ve Cockman (1995: 337) ise ergen sporcularda bir anda gelişen değerleri belirlemek için 87 kız ve erkek sporcularla görüşmeler sonucunda 18 adet spor değeri elde etmişlerdir. Sonradan Lee vd.. (2000: 307) bu 18 spor değeriyle 4 aşamalı çalışma yaparak Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği –The Youth Sport Values Questionnaire (YSVQ) geliştirmişlerdir. YSVQ genç sporcuların değer önceliklerini sırasıyla belirler.

2.6.1. Spor Değer Sistemleri

Değer sistemleri YVSQ ölçeğiyle ortaya çıkmıştır. YSVQ ölçeğinin geliştirilmesi sonucunda sporcuların her değeri için ayrı ve önem sırasına göre sıralanabilen grup puanlarını bize vermektedir. Bu sıralamayla gruplar arası değer sistemleri karşılaştırılabilmektedir. Birbirinden farklı olarak belirlenmiş 18 ayrı değeri ölçmektedir ve altyapı sporcuları değerlerini temsil eder. Değer sistemleri tabloda verilmiştir.

Tablo 2. 3 Spor Değer Sistemleri

Değer Etiketi	Açıklayıcısı
1. Başarı	Oyunda kişisel veya toplu olarak başarılı olmak
2. Merhamet	Diğer insanlarla ilgili kaygı duymak
3. Yoldaşlık	Oyunda benzer ilgileri olan arkadaşlarla beraber olmak
4. Uyum	Takımdaki diğer insanların beklentilerine uygun olmak
5. İşine bağlılık	Kişinin her zaman en iyisini ortaya koyması ve birini hayal kırıklığına uğratmamak
6. Anlaşmanın sürdürülmesi (anlaşma sağlamak)	Oyunun kurallarına bağlı kalmak ve oyunun ruhuna uygun oynamak
7. Keyif	Memnuniyet ve keyif duygularını yaşamak
8. Dürüstlük (dürüst olmak)	Müsabakalarda/kararlarda haksız avantaj sağlamaya izin vermemek
9. İyi oyun (heyecan)	Sonuç ne olursa olsun müsabakanın keyfini çıkarmak; bu genellikle oyuncular arasında bir denge sağlar
10. Sağlık ve zindelik	Aktiviteler sonucunda sağlıklı olmak ve performansını artırmak için zindeleşmek
11. İtaat	Cezalandırılmaktan, dışarıda tutulmaktan, oyundan atılmaktan veya oyundan alınmaktan kaçınmak
12. Toplumsal imaj	Başkalarının onayını kazanmak
13. Sportmenlik	İyi yaradılıştta olmak, iyi ve kötüyü bir arada kabul etmek, rakibe karşı olumlu davranışlar sergilemek ve yenilgiyi kabullenmek
14. Kendini gerçekleştirme	Aktiviteleri kendi iyiliği ve beraberinde üstün duygular için yaşamak
15. Beceri sergileme	Oyunun becerilerini iyi bir şekilde sergileyebilme
16. Takım uyumu	Başka birisi için ve takım performansı uğruna bir şeyler yapmak
17. Hoşgörü	Kişilerarası farklılıklara rağmen başkaları ile iyi geçinebilmek
18. Kazanma	Yarışmada, üstün olduğunu göstermek

- Başarı: Açıkçası sportif bağlamda başarı değerleri yaygın olarak ifade edilmektedir. Denekler, kişisel başarı ve oynadığı takımın başarısını zaman zaman ayırmıştır, böylece bireysel başarı olduğu kadar kolektif başarı da kabul edilmiştir.
- Merhamet: Merhamet kavramı başkaları için endişelenmeyi ifade etmektedir. Bu kavram, futbolda gol şansı varken rakibin sakatlandığı bir durumda yapılabilecek olası eylemleri tartışırken ortaya çıkmıştır.
- Yoldaşlık: Başkalarının arkadaşlığının önemi, yeni arkadaş edinme olanağı
- Uyum: Bu değer, gerek takım gerekse antrenör tarafından ifade edilen, grubun davranışsal beklentilerini gerçekleştirmeye olan istekliliği ifade etmektedir.
- İşine bağlılık: Bu değer sıklıkla bir kişinin taahhütlerini karşılamak ve diğerlerini hayal kırıklığına uğratmamak için duyulan gereksinim şeklinde ifade edilmiştir.

- Anlaşmanın sürdürülmesi: “Oyunun ruhu” içinde oynamak birçok çocuk için önemlidir. Kuralları yıkmak, oyunun kendisine zarar vermektir ve bir yarışma içinde yer alan gizli sosyal sözleşmeye uygun davranmamaktır.
- Keyif: Deneklerin çoğu oyundan keyif almanın onlar için çok önemli olduğunu söylemektedir. Keyif farklı kişiler için farklı şeyler ifade etmekte olup, birçoğu net bir şekilde keyfin kaynağını açıkça ifade etmeyi başaramamıştır.
- Dürüstlük: Dürüstlük ilkesi yorumcular tarafından oyuncular arasındaki avantajın dengesi olarak örneklendirilmiştir.
- İyi oyun: Birçok denek, deneyim kazanmanın skordan daha önemli olduğu, 'iyi bir oyun' ortaya koymanın önemi üzerine yorum yapmıştır.
- Sağlık ve zindelik: Bu değer zinde kalmak için spor yapma farkındalığı konusunda belirgindir.
- İtaat: Otoriteye itaat kavramı, “kart görmekten veya oyundan atılmaktan korunmak”, ve “eğer ayağa kalkıyorsan ve rakibe karşı bir girişimde bulunuyorsan, ihraç edilebilirsin, eğer bunu göz ardı edersen, işler yolundadır” şeklindeki görüşlerle örneklenmiştir.
- Toplumsal imaj: Toplumca arzu edilen imajı sunma ihtiyacı, ergenlik değerlerinin önemli bir parçasıdır ve burada da belirgindir. Oyuncular yansıttıkları görüntünün bir izlenim yaratmadaki önemini farkındadırlar ve başkalarının onayını kazanmaya çalışmaktadırlar.
- Sportmenlik: Sportmenlik kavramı görüşmelerde kuvvetli bir şekilde belirgin olmuştur. Bu değer, kurallara uyma sınırlarının ötesinde, olumlu sosyal davranışı temsil etmekte ve fedakar olabilmektedir.
- Kendini gerçekleştirme: Bazı oyuncular oyun oynamakla ilişkili iyi duygulara açıkça atıfta bulunmuşlardır. Bu durum aşağıdaki yorumlarda açıktır: “Bazen iyi bir duygu hissedersin. bundan daha iyi açıklayamam”, “ben sadece oyun oynamayı seviyorum, bu gerçekten iyi.”
- Beceri sergileme: Bu değer şaşkıncı derecede beklenenden az belirgin olmuştur. Tipik yorumlar; “Yetenekli isen, mutlu, kendinden emin hissedersin, kendini gösterebilirsin, kendini beğenmişlik değil, yeteneğini sergileyebilirsin.
- Takım ruhu: Bu bir grup etkinliğinde yer almanın vereceği tatmini yansıtır. “Kazanırsan mutlusundur, çünkü takımın kazanmasına yardım ediyorsundur.”
- Hoşgörü: Bu değer spor oynarken özellikle takım oyununda ortaya çıkan kişilerarası ilişkilerdeki hoşgörü derecesinin önemine atıfta bulunmak için kullanılır.
- Kazanma: Sporda yer alma aktivitesinin bir parçası olarak kazanmak için istekli olmak anlamına gelir.

2.6.2. Spor Değer Tipleri

Spor alanları eylem ve davranışların ortaya koyulduğu iyi veya kötü çeşitli değer, barındıran ortamlardır. Spor değerine ait çalışmalarda spor değeri kavramının yeterli açıklamaların verilmemesi alandaki ölçme aracının eksikliğinden olduğu düşünülmektedir (Lee vd., 2000: 307). Lee vd. (2000: 307), sporcuların değer sistemlerini ve önceliklerini belirlemek adına Lee ve Cockman (1995: 335)'ın bizzat sporcular ile yaptığı görüşmelerden tespit ettiği spora ait 18 değerden faydalanarak Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği –The Youth Sport Values Questionnaire (YSVQ) geliştirilmiştir. YSVQ ile belirli bir grubun değer sistemi farklı bir grubun değer sistemi ile karşılaştırılabilmektedir. YSVQ 18 ayrı değeri ölçen bir ölçektir. YSVQ'nun değerli katkısına rağmen, her bir değeri değerlendirmek için tek maddelerin kullanılması üzerine endişeler doğmuş ve YSVQ-2'nin geliştirilmesi ihtiyacı hissedilmiştir. Daha sonra Lee vd., (2008: 581), YSVQ'yu modifiye ederek ahlâk, yetkinlik ve statü değer tiplerini ölçen YSVQ-2 ölçeğini geliştirmişlerdir. Ahlak değeri: sportmence, dürüstçe, düzgün bir şekilde ve hakkaniyetle oynamak, oyundaki insanlara yardım etmek, antrenörün ve takım arkadaşlarının sözünü dinlemek davranışlarını ifade etmektedir Yetkinlik değeri: Daha iyi bir oyuncu olmak, beceri ve teknikleri iyi bir şekilde sergilemek, performansı geliştirmek ve kişinin kendi hedeflerini gerçekleştirmesini ifade etmektedir. Statü değeri: Başkalarından iyi olduğunu göstermek, bir takımda lider olmak, iyi görünmeye, kazanmak ve yenmeye öncelik vermeyi ifade etmektedir. Lee vd., (2008: 581), YSVQ-2'yi geliştirdikleri çalışmada ölçeğin itaat, dürüstlük, sportmenlik, yardımseverlik ve anlaşmanın sürdürülmesi gibi beş ahlâk değerini, başarı, beceri sergileme ve kendini yönetme gibi üç yetkinlik değerini ve kazanma, toplumsal imaj ve liderlik gibi üç statü değerini içerdiğini ayrıca ahlâk, yetkinlik ve statü ölçeklerinin her birinin tek boyutlu ölçekler şeklinde bağımsız olarak da kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Bu 3 değer in altyapı sporundaki başarı yönelimlerini ve tutumlarını öngördüğü belirtilmiştir. Ahlâk ve yetkinlik değerleri, olumlu sosyal tutumları ve statü değerlerinin anti sosyal tutumları pozitif yönde öngörmektedir.

2.7. Değer Davranış İlişkisi

İnsan davranışlarında ve bu davranışları eyleme geçirmesinde değerlerin etkisin olduğu uzun süredir bilinmektedir. Değer ve davranış arasında kabul edilen işlevsel bir ilişki vardır (Kağıtçıbaşı,1980: 26). Değer, belirli davranışların diğerlerine göre daha az-çok tercih edilen kalıcı inançlardır (Rokeach, 1973:5). Değerin bir davranışı belirleyecek kadar bir etkisi olduğu gibi, birden fazla değer de davranışa etki edeceği düşünülmektedir. Değer, günlük hayatta davranışı etkileyen birçok faktörün arasında yer almaktadır (Bardi ve Schwartz, 2003). Değer ve davranış arasındaki ilişki kişiden kişiye farklılık gösterirken, bu farklılıklar

zaman faktörüyle kişinin kendinde de görülebilir. Değerler, davranışlardaki değişimleri etkileyerek bireysel ve toplumsal olarak kabul edilen değer sistemlerini ve davranış değişimlerini de etkiler.

2.8. Spor ve Değerler ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Literatürde Lee vd. (2000: 307) tarafından geliştirilen Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği'ne (Youth Sport Values Questionnaire – YSVQ) sıkça rastlanmaktadır. Torregrosa ve Lee (2007: 12) bu ölçeğin İspanyolca dilsel geçerlilik çalışmasına yaparak, İspanyol spor değer sistemini ortaya koymuşlardır.

MacLean ve Hamm (2008:352), Kanada'da spor değer sistemlerinin yaş, cinsiyet ve katılımcı grubun etkisini bakmışlardır. Goggins (2015:3) gençlerin spor değer sistemlerindeki ailenin rolü üzerine çalışmışlardır.

Gürpınar vd. (2018: 2117) Lee vd., (2000: 307) tarafından geliştirilen YSVQ'yu Türkçe 'ye uyarlamış ve psikometrik özelliklerini ortaya koyarak geçerlik ve güvenilirliğine kanıtlar sunmuştur. Ayrıca Türk sporcuların değer sistemlerini incelemiş, Türk sporcuların hangi değerlere önem verdikleri hangi değerlere daha az önem verdikleri, türk öğrencilerin değer sistemleri farklı kültürlerdeki örnekler ile karşılaştırmasını ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değer sistemleri ile sporcu ve öğrencilerin değer sistemleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya koymuştur.

Liteatürde Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği-2 (Youth Sport Values Questionnaire – YSVQ-2) ile yapılan çalışmalara bakıldığında, Sukys (2010:97), YSVQ-2 ölçeğini Litvanya diline uyarladığı çalışmada ahlâk değerlerinin olumlu sosyal davranışlarla pozitif şekilde antisosyal davranışlarla negatif şekilde ilişkili olduğunu bulmuştur. Sukys ve Jansoniene (2012:55), sporcuların değerleri ile ahlâktan uzaklaşmaları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ahlâk değerleri ile ahlâktan uzaklaşma arasında negatif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Ichimura vd. (2013:2), üniversiteli basketbolcuların değerleri ve başarı yönelimlerinin spor tutumları yordayıp yordamadığını inceledikleri çalışmada YSVQ-2'nin 3 faktörlü yapısının Japon verisinde doğrulandığını belirtmişlerdir.

Stupuris vd. (2013:37), spordaki değerler ile antrenörün algılanan karakter geliştirme yeterliği ve sporcuların prososyal davranışı arasında pozitif ilişkiler saptamıştır.

Goggins (2015:3), genç sporcuların kendi spor değerleri ile ailelerinde algıladıkları spor değerleri arasında güçlü ilişkiler olduğunu ifade etmiştir.

Pitts (2015:62) 12-22 yaş arası kız hokeycilerin değerlerini incelediği çalışmada sırasıyla yetkinlik, ahlâk ve statü değerlerine önem verildiğini belirlemiştir.

Saldanha vd. (2015:383) YSVQ-2'yi Brezilya diline uyarlamışlar ve yapı geçerliğinin sağlandığını belirtmişlerdir.

Danioni vd. (2017:75), aile ile çocuklar arasındaki spora ait değer iletimini incelediği çalışmada genç sporcuların genel olarak ebeveynlerinin spora ilgili toplumsallaşma değerlerini kabul etmeye istekli olduklarını ortaya koymuştur.

Spor yapan gençlerin kötü alışkanlıklardan uzaklaştıkları ve karakterlerinin olumlu yönde geliştiği görüşü neredeyse tüm toplumlarda yaygın olarak dile getirilmektedir. Yani spor ortamının gençlere direkt olarak olumlu etkileri olduğu düşünülmektedir. Bu konularda araştırmalar yapan Shields ve Bredemeier (2007:662) bu görüşü desteklemek için çok az bilgi olduğunu belirtmişler ve esasen sporcuların yarışma esnasında diğer durumlardan farklı bir ahlâki çerçeve benimsedikleri sonucuna varmışlardır. Bu bakış açısıyla spordaki zihinsel ve sosyal davranışların ve bu davranışlara etki eden süreçlerin daha derinlemesine incelenmesi gerekmektedir.

Gürpınar vd. (2019) Lee vd., (2008: 588) tarafından geliştirilen YSVQ-2'yi Türkçe 'ye uyarlamış ve psikometrik özelliklerini ortaya koyarak geçerlik ve güvenilirliğine kanıtlar sunmuştur. Ayrıca Türk sporcuların değer tiplerini incelemiş, Türk sporcuların hangi değer alt boyutuna daha fazla önem verdikleri hangi değerlere daha az önem verdikleri, türk öğrencilerin değer tipleri farklı kültürlerdeki örnekler ile karşılaştırmasını ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin değer tipleri ile sporcu ve öğrencilerin değer tipleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya koymuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

3.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, rekreatif ve rekabetçi olarak spor yapan genç sporcuların değer tiplerinin ve değer sistemlerinin belirlenmesidir.

3.2 Araştırmanın Modeli, Ana Kütle ve Örneklem

Bu çalışmada araştırma modeli olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırma türünde ilişkisel ve nedensel karşılaştırma yöntemleri kullanılır (Büyüköztürk, 2011: 16).Araştırmanın evrenini, Denizli ilinde farklı okullarda, farklı spor kulüplerinde ve farklı spor okullarında rekabetçi ve rekreatif olarak spor yapan lisanlı veya lisanssız lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada elverişli ya da kazara olarak da bilinen uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği para, zaman ve iş gücü kaybını azaltmayı temel edinen bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2011: 91). Lisanslı olarak rekabetçi liglerde spor yapan 16-19 yaş arası sporcular rekabetçi sporcuları, spor okullarında veya okul beden eğitimi dersleri dışında spor yapan çocuklar ise rekreatif sporcuları oluşturacaktır. Çeşitli istatistik analizlerle çalışma sonuçları ortaya konulacaktır.

3.3 Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

2018-19 eğitim-öğretim yılında, Denizli ilinde farklı okullarda ve spor kulüplerinde spor yapan lise öğrencilerinden oluşan örneklem grubuna aşağıdaki açıklamaları verilen veri toplama araçları uygulanarak, araştırmanın verileri toplanmıştır. Uygulama hakkında araştırmacı tarafından sporculara gerekli açıklamalar yapılmıştır. Uygulamanın ardından, ölçme araçları tek tek gözden geçirilerek, boş bırakılan, eksik ya da yanlış cevaplandırılan ölçme araçları araştırma kapsamına alınmamıştır. Verilerin analizleri geriye kalan 471 sporcuya ait veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizleri kısmında detaylı olarak anlatılan işlemler sonucunda araştırmaya 390 sporcu öğrencini verileri araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve aşağıda detaylı olarak açıklamaları yapılan “Altyapı sporlarında değerler ölçeği”, “Altyapı sporlarında değerler ölçeği-2” ve ‘Rekabetçi Tutum Ölçeği’ kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu (KBF):

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda, araştırmaya katılanların cinsiyeti, yaşı, eğitim gördüğü sınıfı, lisanslı olarak spor yapıp yapmadığı, spor branşı ve yaptığı sporun türüne ait bilgiler kullanılmıştır.

3.3.2 Altyapı Sporları Değerler Ölçeği (YSVQ):

YSVQ, altyapılarda ve okullarda spor yapan gençlerin değerlerini ve değer sistemlerini ölçmek üzere kullanılan bir ölçektir. Ölçek Lee vd., (2000: 307) tarafından geliştirilmiş ve Gürpınar vd. (2018: 2117) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşan 7'li dereceleme sistemindedir. İfadeler, -1 = Bu düşünce benim inandığımın tam tersidir, 0 = Bu düşünce benim için hiç önemli değildir, 1 = Bu düşünce benim için biraz önemlidir, 2 = Bu düşünce benim için oldukça önemlidir, 3 = Bu düşünce benim için önemlidir, 4 = Bu düşünce benim için çok önemlidir ve 5 = Bu düşünce benim için son derece önemlidir şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik kat sayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçekte, 'spor yaparken benim için önemli olan' ifadesiyle başlayan ve anlaşmanın sürdürülmesi, kişisel başarı, dürüstlük, takım uyumu, merhamet, beceri sergileme, sportmenlik, işine bağlılık, uyum, sağlık ve zindelik, itaat, yoldaşlık, heyecan, kendini gerçekleştirme, toplumsal imaj, keyif, hoşgörü, kazanmak değerlerine ait 18 adet ifade yer almaktadır. Ölçeği yanıtlayanlar 18 adet değer ifadesini derecelendirmekte ve ortaya çıkan sıralama ilgili grubun değer sistemini oluşturmaktadır. Bu sıralama aracılığıyla farklı grupların değer sistemleri karşılaştırılabilmektedir.

3.3.3 Altyapı Sporları Değerler Ölçeği 2 (YSVQ-2):

YSVQ-2, Lee vd., (2008: 581) tarafından geliştirilen ve Gürpınar (2018: 2117) tarafından Türkçeye uyarlanan, değer gruplaşmalarını yani değer tiplerini ölçmek için geliştirilmiş çok maddeli bir ölçektir. Ölçek, 'spor yaparken benim için önemli olan' ifadesiyle başlayan ve 13 adet değer ifadesinden oluşan 7'li likert tipi bir ölçektir. İfadeler, -1 = Bu düşünce benim inandığımın tam tersidir, 0 = Bu düşünce benim için hiç önemli değildir, 1 = Bu düşünce benim için biraz önemlidir, 2 = Bu düşünce benim için oldukça önemlidir, 3 = Bu düşünce benim için önemlidir, 4 = Bu düşünce benim için çok önemlidir ve 5 = Bu düşünce benim için son derece önemlidir şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek, üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarını ahlak (her zaman kurallara uygun bir şekilde hakkaniyetle oynamaktır. Maddeler; 2, 5, 6, 10, 12), yetkinlik (performansımı geliştirmektir. Maddeler; 4, 8, 11, 13) ve statü (başkalarından daha iyi olduğumu göstermektir. Maddeler; 1, 3, 7, 9) değerleri oluşturmaktadır. Türkçe versiyonu Cronbach alfa .76 olarak bulunmuştur.

3.3.4 Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ):

Rekabetçi tutumu ölçmeye yönelik olarak Akbayırlı ve Aydın(2000) tarafından geliştirilen Rekabetçi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Rekabetçi Tutum Ölçeği 23 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Katılımcılar, her bir maddeyi tamamen katılıyorum (5) ile, kesinlikle katılmıyorum (1) arasında değerlendirmişlerdir. Ölçekten yüksek puan alınması kişinin yüksek seviyede bir rekabet tutuma sahip olduğunu düşük puan alınması ise düşük seviyede bir rekabet tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmaya katılanlara yapılan çalışma ve veri toplama araçları hakkında bilgiler verilmiştir. Veriler araştırmacının nezaretinde gönüllülük ilkesine göre toplanmıştır. Her bir verinin toplanması yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür. 16 yaşından küçük sporcuların verileri velilerinin gözetiminde toplanmıştır. Verilerin z skorları hesaplanarak tek yönlü uç değer taraması yapılmış; z skorları -3 ile +3 dışında kalan veriler araştırmadan çıkartılmıştır (Raykov vd.,2008). Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini bulmak için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler +2 ile -2 değerleri arasında yer aldığından verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (George ve Mallery, 2010). Değer sistemini ve demografik bilgileri belirlemek adına frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Karşılaştırmalı analizler için T-Testi uygulanmıştır. İki yada daha çok değişken arasındaki ilişkiyi ölçmek için de çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 18.0 istatistik programı kullanılmıştır.

3.5 Bulgular

Bu bölümde sporcu öğrencilerin demografik bilgileri ve yapılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

Araştırmaya yaşları 14-19 (ort=15.69±1.31) arasında değişen Denizli ilinde ikamet eden ve çeşitli spor kulüpleri, okul takımlarında ve spor okullarında spor yapan 390 adet sporcu öğrenci katılmıştır. Tablo 3.1'de sporcu öğrencilerin demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 3. 1 Sporcu Öğrencilerin Demografik Bilgilerinin Frekans Dağılımları

Demografik Bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kadın	166	42.6
	Erkek	224	57.4
Sınıf	9. Sınıf	172	44.1
	10. Sınıf	93	23.8
	11. Sınıf	60	15.4
	12. Sınıf	65	16.7
Lisans	Lisanslı sporcu	318	81.5
	Lisanssız sporcu	72	18.5
Spor Branşı	Basketbol	159	40.8
	Futbol/Futsal	67	17.2
	Voleybol	49	12.6
	Raketli Sporlar	14	3.6
	Mücadele Sporları	19	4.9
	Temel Sporlar	42	10.8
	Diğer	40	10.3
Spor Türü	Bireysel	115	29.5
	Takım	275	70.5
	Toplam	390	100

Tablo 3.1’de sporcu öğrencilerin Cinsiyet, Sınıf, Lisans, Spor Branşı ve Spor Türü değişkenlerine ait demografik bilgileri verilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 390(%100) sporcu öğrencilerin 166’u (%42.6) kadın, 224’si (%57.4) erkektir. Sporcu öğrencilerin 172’i (%44.1) 9. sınıfa, 93’u (%23.8) 10. sınıfa, 60’si (%15.4) 11. sınıfa, 65’u da (%16.7) 12. Sınıfa devam etmektedirler. Lisansız olarak spor yapan öğrenci sayısı 72(%18.5) iken lisanslı sporcuların sayısı 318 (%81.5) kişidir. Spor branşları dağılımına bakıldığında 159 kişi (%40.8) Basketbol, 67 kişi (%17.2) Futbol/Futsal, 49 kişi (%12.6) Voleybol, 14 kişi (%3.6) Raketli Sporlar (Tenis, Badminton, Masa Tenisi), 19 kişi (%4.9) Mücadele Sporları (Teakwondo, Kick Boks, Güreş, Boks, Karate, Kapoera) , 42 kişi (%10.8) Temel Sporlar (Yüzme, Atletizm), 40 kişi (%10.3) diğer (Fitness, Pilates, Yoga, Halk Oyunları, Dans, Dart, Eskrim, Okçuluk, Satranç) spor dallarında spor yapmaktadır. Sporcu öğrencilerin 115’si (%29.5) bireysel spor yaparken, 275’i (%70.5) takım sporları yapmaktadır.

Tablo 3.2’de araştırmaya katılan tüm sporcu öğrencilerin değer sistemini oluşturan değerlerinin ortalamaları göre sıralaması gösterilmektedir.

Tablo 3. 2 Tüm Sporcu Öğrencilerin Değer Ortalamalarının Sıralaması (Değer Sistemleri)

No	Değer Etiketi	Madde	Ort.	SS
1	Kişisel Başarı	Performansımı geliştirmektir.	4.41	0.91
2	Takım Uyumu	Arkadaşlarımla (takımım) birlik olduğumuzdan emin olmaktır.	4.36	0.99
3	Dürüstlük	Dürüst olmaya çalışmaktır.	4.34	1.05
4	Merhamet	İhtiyacı olduğunda insanlara yardım etmektir.	4.28	1.04
5	Anlaşmanın Sürdürülmesi	Her zaman kurallara uygun bir şekilde hakkaniyetle oynamaktır.	4.21	1.10
6	Beceri Sergileme	Becerileri ve teknikleri iyi bir şekilde sergilemektir.	4.21	1.01
7	Sportmenlik	İyi sportmenlik sergilemektir.	4.18	1.06
8	Keyif	Eğlenmek ve zevk almaktır.	4.17	1.21
9	İşine Bağlılık	En iyi performansımı vererek insanların güvenini boşa çıkarmamaktır.	4.05	1.20
10	Uyum	Başkaları ile uyumlu olmaktır.	3.94	1.24
11	Yoldaşlık	Arkadaşlarımla birşeyler yapmaktır.	3.84	1.23
12	Sağlık ve Zindelik	Zinde olmak için spor yapmaktır.	3.77	1.30
13	Heyecan	Heyecan verici bir yarışma olmasıdır.	3.70	1.31
14	Kendini Gerçekleştirme	Oynarken kendimden geçmek veya gerçek anlamda iyi hissetmektir.	3.46	1.48
15	İtaat	Bana söyleneni yapmaktır.	3.38	1.63
16	Toplumsal İmaj	Başkalarına iyi bir izlenim vermektir.	3.34	1.57
17	Hoşgörü	Başkalarının zayıf yönlerini kabul etmektir.	2.91	1.68
18	Kazanma	Başkalarından daha iyi olduğumu göstermektir.	2.34	1.78

Tablo 3.2'ye göre, en yüksek ortalamaya sahip 3 değer sırasıyla "kişisel başarı" (ort=4.41±0.91), "takım uyumu" (ort=4.36±0.99) ve "dürüstlük" (ort=4.34±1.05) olduğu; en düşük ortalamaya sahip 3 değer ise sırasıyla "toplumsal imaj" (ort=3.34±1.57), "hoşgörü" (ort=2.91±1.68) ve "kazanma" (ort=2.34±1.78) olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3'te rekabetçi ve rekreatif sporcu öğrencilerin değer sistemlerine ait ortalama ve standart sapma puanları verilmiştir.

Tablo 3. 3 Rekabetçi ve Rekreatif Sporcu Öğrencilerin Değer Ortalamalarının Sıralaması (Değer Sistemleri)

Rekabetçi sporcular				Rekreatif sporcular			
No	Değer Etiketi	Ort.	SS	No	Değer Etiketi	Ort.	SS
1	Kişisel Başarı	4.47	0.83	1	Takım Uyumu	4.22	1.02
2	Dürüstlük	4.42	1.00	2	Keyif	4.18	1.15
3	Takım Uyumu	4.39	0.98	3	Kişisel Başarı	4.14	1.17
4	Merhamet	4.32	1.06	4	Anlaşmanın Sürdürülmesi	4.14	1.14

5	Beceri Sergileme	4.28	0.96	5	Merhamet	4.10	1.15
6	Sportmenlik	4.27	1.02	6	İşine Bağlılık	4.00	1.27
7	Anlaşmanın Sürdürülmesi	4.22	1.09	7	Dürüstlük	4.00	1.21
8	Keyif	4.17	1.22	8	Beceri Sergileme	3.86	1.14
9	İşine Bağlılık	4.07	1.19	9	Sportmenlik	3.79	1.19
10	Uyum	3.98	1.20	10	Yoldaşlık	3.78	1.33
11	Yoldaşlık	3.85	1.20	11	Uyum	3.76	1.39
12	Sağlık ve Zindelik	3.82	1.29	12	Heyecan	3.56	1.36
13	Heyecan	3.73	1.29	13	Sağlık ve Zindelik	3.56	1.30
14	Kendini Gerçekleştirme	3.47	1.47	14	Kendini Gerçekleştirme	3.44	1.56
15	İtaat	3.44	1.59	15	Toplumsal İmaj	3.29	1.67
16	Toplumsal İmaj	3.35	1.55	16	İtaat	3.11	1.77
17	Hoşgörü	2.91	1.68	17	Hoşgörü	2.92	1.67
18	Kazanma	2.32	1.76	18	Kazanma	2.42	1.88

Tablo 3.3'e göre rekabetçi sporcuların en yüksek ortalamaya sahip 3 değeri sırasıyla "kişisel başarı" ($\text{ort}=4.47\pm 0.83$), "dürüstlük" ($\text{ort}=4.42\pm 1.00$) ve "takım uyumu" ($\text{ort}=4.39\pm 0.98$) olduğu; rekreatif sporcuların en "takım uyumu" ($\text{ort}=4.22\pm 1.02$), "keyif" ($\text{ort}=4.18\pm 1.15$) ve "kişisel başarı" ($\text{ort}=4.14\pm 1.17$) bulunmuştur. En düşük ortalamaya sahip 3 değer rekabetçi sporcularda ise sırasıyla "toplumsal imaj" ($\text{ort}=3.35\pm 1.55$), "hoşgörü" ($\text{ort}=2.91\pm 1.68$) ve "kazanma" ($\text{ort}=2.32\pm 1.76$) olurken, rekreatif sporcularda sırasıyla "itaat" ($\text{ort}=3.11\pm 1.77$), "hoşgörü" ($\text{ort}=2.92\pm 1.88$) ve "kazanma" ($\text{ort}=2.42\pm 1.88$) olarak sonuçlanmıştır.

Tablo 3.4'de tüm sporcu öğrencilerin sahip oldukları değer tiplerine göre değer ortalamaları ve rekabetçilik seviyeleri ortalamaları verilmiştir.

Tablo 3. 4 Tüm Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin Ve Rekabetçilik Seviyelerinin Ortalaması

Değer Türü	Ort.	SS
Ahlak	4.08	0.78
Yetkinlik	4.36	0.72
Statü	2.59	1.35
Rekabetçilik Seviyesi	3.61	0.51

Tablo 3.4'e göre sporcu öğrencilerin en çok "Yetkinlik" (ort=4.08±07.8) değerine, ardından "Ahlak" değerine (ort=4.36±0.72), ardından da "Statü" (ort=2.59±1.35) değerine önem verdikleri görülmektedir. Sporcu öğrencilerin "Rekabetçilik Seviyeleri" (ort=3.61±0.51) orta ile üst seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5'de sporcu öğrencilerin değer tiplerinin ve rekabetçilik seviyelerinin cinsiyet faktörüne göre T Testi analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. 5 Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin ve Rekabetçilik Seviyesinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmalı T Test Analizi

Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	T	P
Ahlak	Kadın	166	3.99	0.79	-1.935	0.054
	Erkek	224	4.14	0.76		
Yetkinlik	Kadın	166	4.33	0.78	-0.812	0.417
	Erkek	224	4.39	0.67		
Statü	Kadın	166	2.32	1.37	-3.513	0.000**
	Erkek	224	2.80	1.30		
Rekabetçilik Seviyesi	Kadın	166	3.53	0.50	-2.600	0.010*
	Erkek	224	3.67	0.51		

P<0.01, P<0.05***

Tablo 3.5'de görüldüğü üzere ahlak ve yetkinlik değeri alt boyutunda cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Statü değeri alt boyutunda cinsiyet değişkeni açısından erkeklerin puan ortalamaları (ort=2.80±1.30) kadınların puan ortalamaları (ort=2.32±1.37) göre p<0,01 seviyesinde anlamlı derecede farklıdır. Buna göre erkeklerin statü puan ortalamaları kadınlara göre daha yüksektir. Rekebetçilik seviyesi puanlarına bakıldığında, erkeklerin puan ortalamaları (ort=3.67±0.51) kadınların puan ortalamalarına (ort=3.53±0.50) göre p<0,05 seviyesinde anlamlı olarak farklıdır. Buna göre erkeklerin rekabetçilik seviyeleri kadınlara göre daha yüksektir.

Tablo 3.6'de sporcu öğrencilerin değer tiplerinin ve rekabetçilik seviyelerinin rekabetçi ve rekreatif spor yapma faktörüne göre T Testi analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. 6 Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin ve Rekabetçilik Seviyesinin Rekabetçi ve Rekreatif Spor Yapma Durumuna Göre Karşılaştırılmalı T Test Analizi

Alt Boyutları	Lisans	N	Ort.	Ss.	T	P
Ahlak	Hayır	72	3.83	0.82	-3.038	0.003**
	Evet	318	4.13	0.75		
Yetkinlik	Hayır	72	4.14	0.82	-2.980	0.003**
	Evet	318	4.42	0.68		

Statü	Hayır	72	2.48	1.46	-0.813	0.417
	Evet	318	2.62	1.32		
Rekabetçilik Seviyesi	Hayır	72	3.55	0.51	-1.229	0.220
	Evet	318	3.63	0.51		

P<0.01**

Tablo 3.6’de görüldüğü üzere ahlak ve yetkinlik değeri alt boyutunda lisans değişkeni açısından lisanslı sporcuların puan ortalamaları (ahlak ort=3.83±0.82) (yetkinlik ort=4.42±0.68) lisanssız sporcuların puan ortalamalarına (ahlak ort=4.13±0.75) (yetkinlik ort=4.14±0.82) göre p<0,01 seviyesinde anlamlı derecede farklıdır. Buna göre lisanslı sporcuların ahlak ve yetkinlik puan ortalamaları lisanssız sporculara göre daha yüksektir. Statü değeri alt boyutunda lisansa göre istatistiksel olarak bir fark bulunmamıştır. Rekabetçilik seviyesi lisans değişkenine incelendiğinde lisanslı sporcuların puan ortalamaları (ort=3.63±0.51) lisanssız sporcuların puan ortalamalarına (ort=3.55±0.51) göre p<0,05 seviyesinde anlamlı derecede farklı bulunmuştur. Buna göre lisanslı sporcuların rekabetçilik seviyesi puan ortalaması lisanssız sporculara göre daha yüksektir.

Tablo 3.7’de sporcu öğrencilerin değer tiplerinin ve rekabetçilik seviyesinin spor türü faktörüne göre T Testi Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. 7 Sporcu Öğrencilerin Değer Tiplerinin ve Rekabetçilik Seviyesinin Spor Türüne Göre Karşılaştırılmalı T Test Analizi

Alt Boyutları	Spor Türü	N	Ort.	Ss.	T	P
Ahlak	Bireysel	115	3.89	0.80	-3.088	0.002**
	Takım	275	4.15	0.76		
Yetkinlik	Bireysel	115	4.27	0.79	-1.648	0.100
	Takım	275	4.40	0.68		
Statü	Bireysel	115	2.54	1.33	-0.503	0.615
	Takım	275	2.61	1.36		
Rekabetçilik Seviyesi	Bireysel	115	3.61	0.51	-0.044	0.965
	Takım	275	3.61	0.51		

P<0.01**

Tablo 3.7’de görüldüğü üzere ahlak değeri alt boyutunda spor türü değişkeni açısından takım sporu puan ortalamaları (ort=4.15±0.76) bireysel spor puan ortalamalarına (ort=3.89±0.80) göre p<0,01 seviyesinde anlamlı derecede farklıdır. Buna göre takım sporu yapan sporcuların ahlak puan ortalamaları bireysel spor yapan sporculara göre daha yüksektir.

Statü ile yetkinlik değeri alt boyutunda ve rekabetçilik seviyesinde spor türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ahlak, yetkinlik ve statü değerleri değişkenlerine göre, sporcu öğrencilerin rekabetçilik seviyelerin Yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3. 8 Rekabet Seviyesinin Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	B	T	P	İkili r	Kısmi R
Sabit	2.593	0.134	-	19.325	.000	-	-
Ahlak	-0.042	0.033	-0.064	-1.262	.208	0.225	-0.051
Yetkinlik	0.154	0.036	0.218	4.295	.000	0.333	0.175
Statü	0.200	0.016	0.531	12.314	.000	0.574	0.500
R=0.602	R ² =0.362						
F=(3, 386)=73.151 p=.000							

Yordayıcı değişkenler ile yordanan değişkenler arasında ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, rekabetçilik seviyesi ile ve ahlak boyutu arasında pozitif düşük düzeyli bir korelasyon ($r=.225$) olduğu, diğer değişkenler kontrol edildiğinde değişkenler arasındaki korelasyonun $-.051$ olduğu bulunmuştur. Rekabetçilik seviyesi ve yetkinlik değeri arasında ise pozitif orta düzeyli bir ilişki hesaplanmıştır ($r=.333$). Diğer iki değişken kontrol edildiğinde korelasyon değeri $.175$ bulunmuştur. Rekabetçilik seviyesi ve statü boyutu arasında pozitif ve orta düzeyli bir korelasyon tespit edilmiştir ($r=.574$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise bu korelasyon değerinin $.500$ olduğu görülmektedir.

Ahlak, yetkinlik ve statü değerleri değişkenleri birlikte, sporcu öğrencilerin rekabetçilik seviyeleri puanları ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir ($R=0.602$, $R^2=0.362$, $p<.01$). Değerlere ait bu 3 değişken birlikte rekabetteki toplam varyansın yaklaşık %36’sını açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin rekabet seviyelerindeki görece önem sırası; statü, yetkinlik ve ahlaktır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece statü ve yetkinlik değerleri değişkeninin rekabetçilik seviyesi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Ahlak değişkeni önemli bir etkiye sahip değildir.

SONUÇ

Denizli ilinde rekabetçi ve rekreatif sporcu öğrencilerin değer sistemleri ve değer tipleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği (YVSQ), Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği-2 (YVSQ-2) ve Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ)’nden elde edilen puanların ve bireyin kişisel bilgilerinden elde edilen bağımsız değişkenlere (Cinsiyet, Sınıf, Lisans, Spor Branşı ve Spor Türü) göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın sonuçları, kısaca şu şekilde özetlenebilir;

Spor yaparken sporcu öğrencilerin spor değer sistemleri sıralamasında en çok önem verdikleri 3 değer “Kişisel Başarı”, “Takım Uyum” ve “Dürüstlük” olduğu; en az önem verdikleri 3 değer de “Toplumsal İmaj”, “Hoşgörü” ve “Kazanma” olduğu ortaya çıkmıştır. Rekabetçi sporcuların spor değer sistemleri sıralamasında en önemli 3 değer ‘Kişisel Başarı’, “Dürüstlük” ve “Takım Uyum” iken, Rekreatif sporcular da bu değerler “Takım Uyum”, “Keyif” ve “Kişisel Başarı” olarak ortaya çıkmıştır. Rekabetçi sporcuların en az önem verdikleri değerler “Toplumsal İmaj”, “Hoşgörü” ve “Kazanma” olurken, rekreatif sporcuların “İtaat”, “Hoşgörü” ve “Kazanma” olarak ortaya çıkmıştır. Literatürde birçok ülkede birçok çalışma yapılarak sporcuların değer sistemi belirlenmiştir. Gürpınar vd. (2018: 2117) yaptıkları çalışmada genç Türk sporcuların değer sistemi sıralamasında en önemli 3 değer sırasıyla “Anlaşmanın Sürdürülmesi”, “Kişisel Başarı” ve “Dürüstlük” olduğunu; en az önemli 3 değer ise “Keyif”, “Hoşgörü” ve “Kazanma” olduğunu belirtmiştir. Lee vd. (2000: 307) İngiliz ergen sporcuların değer sistemlerini araştırdıkları çalışmada en önemli 3 değer “Keyif”, “Kişisel Başarı” ve “Sportmenlik”; en az önemli 3 değer ise “Yoldaşlık”, “Uyum” ve “Kazanma” olduğunu ortaya koymuştur. Whitehead (2017: 1) Almanya, İngiltere, İspanya, Kanada, Portekiz, Türkiye, Filipinler ülkelerindeki sporcuların değer sistemini karşılaştırmış tüm ülkelerin en az önem verdikleri değer “Kazanma” olduğunu, en çok önem verdikleri değer ise Türkiye hariç “Keyif” değeri olduğunu ortaya koymuştur. Bu değer sistemlerinin ortak noktalarına bakıldığında en üst sıralarda “Keyif” ve “Kişisel Başarı” değeri bulunurken en alt sıralarda ise “Kazanma” değeri yer almaktadır. Bu çalışma ve Türk sporcularla yapılan çalışmaya bakıldığında “Keyif” değerinin diğer ülkelerde birinci sırada yer aldığı; Türk sporcularla yapılan her iki çalışmada ise üst sıralarda yer almadığı görülmektedir. Sadece rekreatif sporcu öğrencilerde “Keyif” değerinin ikinci sırada yer alması ve rekabetçi sporcularda alt sıralarda yer alması spordan keyif almanın sadece rekreatif Türk sporcular için önemli bir değer olduğu yorumunu yapmamıza neden olmaktadır. Ayrıca

bir sporda dünyadaki tüm sporcular için “Kişisel Başarı” değerinin hiyerarşinin üst sıralarında yer aldığı ve önemli bir değer olduğu söylenebilir

Sporcu öğrencilerin spor değer tipleri sıralamasında “Yetkinlik” değerine, ardından “Ahlak” değerine, ardından da “Statü” değerine önem verdikleri bulunmuştur. Sporcu öğrencilerin “Rekabetçilik Seviyeleri” orta ile üst seviyededir. Gürpınar vd. (2019) yaptıkları çalışmada da önem sıralaması aynı şekilde ortaya çıkmıştır. Whitehead (2017: 1) ‘in Brezilyalı, Hong Konglu, İngiliz, Türk, Japon, Kenyalı, Yunan, Litvanyalı, Portekizli ve İtalyan sporcuların değer tiplerini belirlediği çalışmada da sıralama Litvanya hariç aynı şekilde çıkmıştır. Bu bağlamda da bu çalışmanın sonuçları dünyadaki birçok çalışmayla paralellik göstermektedir. Dünya genelinde yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde “Yetkinlik” değerine verilen önemin “Ahlak” ve statü değerine verilen önemden fazla olduğu söylenebilir. Dolayısıyla performansı geliştirmek, daha iyi bir oyuncu olmak gibi değerler sportmen olmak, dürüst olmaya çalışmak, kazanmak ve başkalarından iyi olduğunu göstermekten önemlidir.

Sporcu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek sporcu öğrencilerin ahlak ve yetkinlik değerine önem dereceleri arasında fark olmadığı, statü değerine erkeklerin, kadınlardan daha fazla önem verdikleri ve daha rekabetçi oldukları bulunmuştur. Literatürde değerleri cinsiyet açısından karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Birel (2012: 87) lise öğrencilerinde yaptığı çalışmada kız öğrencilerin erkeklerden daha rekabetçi olduğunu bulmuştur. Bu çalışmanın sonucu literatürle benzerlik göstermemektedir. Literatürdeki çalışmanın sporcu öğrenciler üzerinde yapılması bu farklılığın kaynağı olarak düşünülmektedir.

Sporcu öğrenciler içinde yer alan lisanslı sporcuların ahlak ve yetkinlik değerine lisansız sporcuların daha çok önem verdikleri ve daha rekabetçi oldukları bulunmuştur. Statü değeri alt boyutunda lisansa göre önem derecesi değişmemektedir. Literatürde bu parametreye ait bir çalışmaya rastlanmamıştır. Lisanslı sporcular için performansı geliştirmenin ve ahlaki değerlerin lisanslı sporculardan daha önemli olduğu düşünülmektedir.

Spor türü değişkeni açısından bakıldığında takım sporu yapan sporcu öğrencilerin, bireysel spor yapanlara göre “Ahlak” değerine daha fazla önem verdikleri bulunurken, statü ile yetkinlik değeri ve rekabetçilikleri spor türü değişkenine göre sporcu öğrencilerin önem derecesi değişmemektedir. Literatürde bu parametreye ait bir çalışmaya rastlanmamıştır. Takım sporları takım olmayı ve beraber hareket etmeyi gerektirmektedir bu durumun ahlaki değerlerin ön plana çıkmasının nedeni olduğu düşünülmektedir.

Sporcu öğrencilerin rekabetçilik seviyelerinin değer tipleri ile yordanıp yordanamayacağı incelenmiştir. Buna göre yetkinlik ve statü değeri arasında pozitif orta düzeyli bir ilişki bulunmuştur. Her üç değer ise rekabetçilik ile ilgili varyansın %36'sını açıklamaktadır. Bir kişinin rekabetçiliğinin yordanmasındaki değerlerin önem sırası statü, yetkinlik ve ahlakıdır. Literatürde bu ilişkileri ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bir kişinin başkalarından iyi olduğunu göstermesi ve kazanmaya önem vermesini kişinin rekabetçiliği ile ilişkili olduğu söylenebilir. Ahlaki değerlerle rekabetçiliğin ilişkili olduğu düşünülmemektedir.

Bu araştırma ile rekabetçi ve rekreatif sporcu öğrencilerin değer sistemleri ve değer tipleri belirlenmiş ayrıca değerleri ile rekabetçilik seviyeleri arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur. Bu araştırma Denizli ili sporcularıyla sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda farklı kültür yapılarındaki sporcularda, Türkiye genelini kapsayacak şekilde ve daha geniş örneklem üzerinde yapılması; ayrıca farklı psikolojik yapılar ile değerler arasındaki ilişkilerin ortaya konulması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Afacan, E. (2001). *Futbolcuların Profesyonellik Anlayışları Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme (Manisa Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Akbaş, O.(2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinde Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Akbayırılı, Y., & Aydın, B. (1998). *Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: Rekabetçi Tutum Ölçeği (Rtö): Geliştirilmesi, Güvenirliği ve Geçerliliği*. Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Allport, G. W., Vernon, E. ve Linzey, G. (1960). *A Study of Values* (3rd Edition), Houghton-Mufflin, Boston.
- Ardahan, F. (2013). “Rekreasyonel Egzersiz Güdüleme Ölçeğinin Rekreatif Spor Türüne Göre İncelenmesi: Antalya Örneği”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 95-108.
- Ardahan, F., Turgut, T. ve Kaplan Kalkan, A. (2016). *Her Yönüyle Rekreasyon*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Arslan S. (2012). “Serbest Zaman Kullanımı; Sıradan Serbest Zaman Etkinlikleri ve Sistemli Serbest Zaman Etkinlikleri”. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2): 1-10.
- Avcı, N., (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Baloğlu, M. ve Balgalmış, E. (2005). “İlköğretim ve Ortaöğretim Yöneticilerinin Öz Değerlerinin Betimlenmesi: Tokat İli Örneği.” *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 19-31
- Birel, S. (2012). Lise öğrencilerinin bazı değişkenlere göre rekabetçi tutum, psikolojik belirtiler ve problem çözme beceri düzeyleri. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun*. 4a256444b7eb80b73949d2ae30d0bc028f37e0457c65b8df.
- Broadhurst, R. (2002). *Managing Environments For Leisure And Recreation*. Routledge.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi, 9. Baskı.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

- Çalışkur, A., & Aslan, A. E. (2013). Rokeach Değerler Envanteri Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 81-105.
- Ceyhun, S. (2008). Spor Tesislerinin Rekreatif Açından Kullanımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 325-332.
- Church, E. B., (2007), "Social Competition And Loss", *Scholastic Parent – Child February/March*, S.70., Ebsco.
- Danioni, F., Barni, D., & Rosnati, R. (2017). Transmitting Sport Values: The Importance Of Parental Involvement In Children's Sport Activity. *Europe's Journal Of Psychology*, 13(1), 75.
- Dilmaç, B., ve Arıca, O. T. (2012). Değerler Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *2. Uluslararası Değerler Eğitimi Sempozyumu, İstanbul*, 16-18.
- Dilmaç, B., & Bircan, H. H. (2015). *Değerler ve Değerler Psikolojisi*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Dönmez, B., Cömert, M., ve Gör, A. (2007). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Değer Sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 29-59.
- Edington, C. R., Hanson, C. J. And Edington, S. R. (1992). *Leisureprogramming: Concepts, Trends, And Professional Practice (2nd Ed.)*. Dubuque, Ia: Brown And Benchmark.
- Erdem, A. R. (2007). An Important Factor Of Culture Of Education Faculties: Values (A Case Study Of The Education Faculty Of Pau). *Eurasian Journal Of Educational Research*, 26, 95-108.
- Ergün, M. (1980). *Oyun ve Oyuncak Üzerine*. Milli Eğitim, 1(1), 102-119.
- Fitcher, J. (1990). *Sosyoloji Nedir? (Çeviri; Nilgün Çelebi)*. Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *Spss For Windows Step By Step:A Simole Guide And Reference*, 17.0 Update (10a Ed.)Boston:Pearson.
- Goggins, L.P. (2015). *The Role Of Parents İn Youth Sport Values*. Yüksek Lisans Tezi. Exeter Üniversitesi.
- Gömleksiz, M. N. (2007). *Lise Öğrencilerinin Toplumsal Değerlere İlişkin Tutumları (Elazığ İli Örneği)*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu (26-28 Kasım 2004), 727-741.
- Gövsä, İ. A., (1998), *Çocukta Duygusal Gelişim*, Hayat Yayınları, İstanbul,S.81-83.

- Gümüş, H. (2012). *Fiziksel Aktivite İçin Park ve Rekreasyon Alanlarına Gelen Kullanıcıların Mekan Seçimini ve Fiziksel Aktiviteye Katılımını Etkileyen Faktörler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, E.(1998), *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, (2.Baskı), Ötüken Yayınları, İstanbul: S. 77
- Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J. Beden Eğitimi ve Sporda Değerler ve Değer Sistemi: Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması İçin Genç Türk Sporcu Öğrencilerle Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2117-2126.
- Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J. Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeği-2'nin Türk Kültürüne Uyarlanması ve Psikometrik Özellikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1395-1402.
- Hazar, A. (2009). *Rekreasyon ve Animasyon*. (3. Baskı). Ankara: Detay Yayınları.
- Hofstede, G. (1980), *Culture's Consequence*, Beverly Hills Ca: Sage.
- Howe, C. Z., Carpenter, G., M. (1985).,“*. Progamming Leisure Experiences*”, *Prentice-Hall Inc., New Jersey*, (S 3).
- Hökelekli, H. (2013). *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler*. İstanbul: Dem Yayınları, S:57
- Ichimura, S., Kawakita, H., Ishimura, I., Urai, T., Hatori, H., Kondo, A. (2013). Do Values And Achievement Orientations Of University Basketball Players Predict Their Sporting Attitudes? *Tokyo Tokushima Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bülteni Uygulamalı Psikoloji Bölümü – No:20 (東京成徳大学研究紀要—人文学部・応用心理学部—第20号)*.
- Jersild, A. T., (1987). *Çocuk Psikolojisi*, Çev: Gülseren Günçe, “S” Yayınları, Ankara,S.216-225,285-86.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1980). Türkiye’de Çocuğun Değeri, Gelişme Ortamı ve Alınması Gereken Önlemler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10, 26-31.
- Karaküçük, S., (2008). *Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karaküçük, S., ve Akgül, B. M. (2016). *Ekorekreasyon Rekreasyon ve Çevre*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaman, N. G. (2002). Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5–6 Yaş Grubu Çocukların Bilişsel Üslûpları İle Oyun Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 163-182.

- Karlı, Ü., Polat, E., Yılmaz, B. ve Koçak, S. (2008). “Serbest Zaman Tatmin Ölçeğinin (Sztö-Uzun Versiyon) Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması”. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2): 80-91.
- Katılmış, A., ve Ekşi, H., (2011). Değerler Eğitimi Yaklaşımları. *Dib Dergisi*, 245, 11-15.
- Kluckhohn, C. (1951). *Values And Valueorientations In The Theory Of Action, Toward A General Theory Of Action(Eds.)*, T. Parsons & E. A. Shills (Harvard University Press), (Pp. 388-433).
- Kızılcılık, S. And Erjen, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyolojik Terimler Sözlüğü*. Konya: Günay Ofset.
- Kumbasar, E. (2011). Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon*.
- Kurumlu, Y. (2014). *Ankara İli 11. Sınıf Lise Öğrencilerinin Serbest Zaman ve Sportif Açından Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılımlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuşdil, M.E. ve Kağıtçıbaşı, Ç.(2000). Türk Öğretmenlerin Değerler Yönelimi ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-76.
- Kuter, F.Ö., ve Kuter, M. (2012). Beden Eğitimi ve Spor Yoluyla Değerler Eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 3(6), 75-94
- Küçüktopuzlu, F., Gözek, K., Uğurlu A. (2003); “Boş Zaman Rekreasyon İlişkisi ve Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma”, *I.Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (21-22 Mayıs 2003), 33-45, Ankara*.
- Lapa, T. Y., & Ardahan, F. (2009). Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım Nedenleri Ve Değerlendirme Biçimleri. *Spor bilimleri dergisi*, 20(4), 132-144.
- Lee, M. J., & Cockman, M. (1995). *Values In Children's Sport: Spontaneously Expressed Values Among Young Athletes. International Review For The Sociology Of Sport*, 30(3-4), 337-350.
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Balchin, N. (2000). The Measurement Of Values İn Youth Sport: Development Of The Youth Sport Values Questionnaire. *Journal Of Sport And Exercise Psychology*, 22(4), 307-326.

- Lee, M. J., Whitehead, J., Ntoumanis, N., & Hatzigeorgiadis, A. (2008). Relationships Among Values, Achievement Orientations, And Attitudes In Youth Sport. *Journal Of Sport And Exercise Psychology*, 30(5), 581-610.
- Madrigal R., (2006). Measuring The Multidimensional Nature Of Sporting Event Performance Consumption. *Journal Of Leisure Research*; 38(3): 267- 292.
- Mc Lean, D., Hurd, A. & Rogers, N. B., (2008) *Kraus' Recreation And Leisure In Modern Society*, 8.Bs., Usa, Jones And Bartlett Publishers.
- Maclean, J., ve Hamm, S. (2008). *Values And Sport Participation: Comparing Participant Groups, Age, And Gender*. *Journal Of Sport*
- Meyer, H. D. (1942). *A Preview Of Community Recreation*. *Social Forces*, 357-363
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Önder, S. (2003). Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Rekreatyonel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Sü Ziraat Fakültesi Dergisi*,17(32), 31-38.
- Özkuş, A. S., (2007).*Yaşam ve Çalışma Değerlerini Etkileyen Faktörler SdÜ Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özşaker, M. (2012). “Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelerine Katılmama Nedenleri Üzerine Bir İnceleme”. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1):126-131.
- Patry D. A., Blanchard C. M. And Mask L. (2007). *Measuring University Students Regulatory Leisure Coping Styles: Planned Breathes Or Avoidance*. *Leisure Sciences*, 29, 247-265
- Pitts, S. L. (2015). *Sport Values Of Bantam, Midget And Intermediate Female Hockey Players And Their Minor Hockey Associations*.
- Ragheb M. G. ve Tate R. L. (1993). *A Behavioral Model Of Leisure Participation Based On Leisure Attitude, Motivation And Satisfaction*. *Leisure Studies*, 12(1): 61-70.
- Raykov, T. And Marcoulides, G. A. (2008). *An Introduction To Applied Multivariate Analysis (First Edition)*. Ny: Taylor & Francis Group.
- Rokeach, M. (1969), *Beliefs, Attitudes, And Values*, Josseybass Inc. Publishers, San Francisco.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature Of Human Values* (Vol. 438). New York: Free Press
- Saldanha, R. P., Balbinotti, M. A. A., & Balbinotti, C. A. A. (2015). Translation And Validity Content Of Youth Sport Value Questionnaire 2. *Revista Brasileira De Ciências Do Esporte*, 37(4), 383-388.

- Schwartz, S. H., & Bilsky, W. (1990). Toward A Theory Of The Universal Content And Structure Of Values: Extensions And Cross-Cultural Replications. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 58(5), 878.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals İn The Content And Structure Of Values: Theoretical Advances And Empirical Tests İn 20 Countries. *Advances İn Experimental Social Psychology*, 25(1), 1-65.
- Schwartz, S. H. (1996). Value Priorities And Behavior:Applying A Theory Of İntegrated Value Systems. In C. Seligman, J.M. Olson And M.P. Zanna(Eds) *The Psychology Of Values. The Ontario Symposium*, 8, 1-24. Hillsdale, Nj: Erlbaum
- Schwartz, S. H., & Sagie, G. (2000). Value Consensus And İmportance: A Cross-National Study. *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 31(4), 465-497.
- Shields, D. L., & Bredemeier, B. L. (2007). Advances İn Sport Morality Research. *Handbook Of Sport Psychology*, 3, 662-684.
- Simmons, D. D., & Dickinson, R. V. (1986). Measurement Of Values Expression İn Sports And Athletics. *Perceptual And Motor Skills*, 62(2), 651-658.
- Stupuris, T., Šukys, S., & Tilindienė, I. (2013). Relationship Between Adolescent Athletes'values And Behavior İn Sport And Perceived Coach's Character Development Competency. *Baltic Journal Of Sport And Health Sciences*, 4(91).
- Šukys, S. (2010). Prosocialaus İr Antisocialaus Elgesio Skalės Bei Jaunimo Vertybių Sportinėje Veikloje Klausimyno Adaptavimas Lietuviams. *Baltic Journal Of Sport And Health Sciences*, 3(78).
- Šukys, S., & Jansonienė, A. J. (2012). Relationship Between Athletes'values And Moral Disengagement İn Sport, And Differences Across Gender, Level And Years Of Involvement. *Baltic Journal Of Sport And Health Sciences*, 1(84).
- Tdk (2015) *Büyük Türkçe Sözlük*. Available At: [Http://Www.Tdk.Gov.Tr/](http://www.tdk.gov.tr/)
- Torkildsen, G. (1992). *Leisure And Recreation Management*, 3. Edition, London.
- Torkildsen, G. (2005). *Recreation And Leisure Management*. London And New York.
- Torkildsen, G. (2006). *Leisure And Recreation Management* (5th. Ed.). Usa: Routledge.
- Torregrosa, M. ve Lee, Mj (2007). Spor Psikolojisinde Değerlerin İncelenmesi. *Spor Psikolojisi Dergisi*, 9 (12).
- Uysal, D. (2000). Teknolojik Gelişim ve Global Rekabet Üzerine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 5-15.

- Uysal, E. (2003), *Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsanı Erdemler-İslâmî Erdemler* T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Cilt (12), Sayı(1), S. 51-69
- Whitehead J. (2017). *Values Symposium 2: Exploring youth sport values with sport-specific value questionnaires*. ISSP 14th World Congress of Sport Psychology, 10-14 July 2017, Sevilla, Spain.
- Webb, H. (1969) *Professionalisation Of Attitudes Towards Play Among Adolescents*. In G. S. Kenyon (Ed.) *Aspects Of Contemporary Sport Sociology*. Chicago, Il: The Athletic Institute, Pp. 61-78.
- Williams Jr, R. M. (1979). Change And Stability İn Values And Value Systems: A Sociological Perspective. *Understanding Human Values*, 1546.
- Yapıcı, A., & Zengin, Z. S. (2003). İlâhiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
- Yıldız, Y. (2014). *Otuz Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyonun Fiziksel Aktivite ve "Psiko Sosyal Durum Üzerine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

AÇIKLAMA: Aşağıda sizinle ilgili bilgileri içeren sorular bulunmaktadır. Cevaplarınız bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Kişisel bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Sizden istenen kendinizle ilgili en doğru bilgiyi vermenizdir. Soruları okuduktan sonra size **uygun olan seçeneği (X)** işareti ile işaretleyiniz. Teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız:

3. Kaçınıcı sınıftasınız?

9. Sınıf 10. Sınıf 11. Sınıf 12. Sınıf

6. Sporculuk lisansınız var mı? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

Hayır
 Evet kulüp sporcusu
 Evet okul sporcusu

7. Yaptığınız spor branşını yazınız:.....

Rekabetçi Tutum Ölçeği (RTÖ)

Lütfen aşağıdaki her ifadeyi dikkatle okuyunuz ve her bir ifadenin yaptığınız sporla ilgili olarak sizin için ne kadar önemli olduğunu ilgili kutucuğu (X) işaretleyerek belirtiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.

		tamamen katılıyor um	çoğunlukla katılıyor m	kararsız ım	pek katılmıyor m	kesinlikle katılmıyor um
1	Sınavlardan hep 100 almak isterim çünkü bu, diğerlerinden daha iyi olduğum anlamına gelir.					
2	Mükemmelle ulaşmak benim için önemli değildir.					
3	Yenmek benim için önemli değildir.					
4	Hayattaki amaçlarımdan biri her zaman başkalarından daha başarılı olmaktır.					
5	Yarışmanın söz konusu olduğu durumlarda daha başarılı olurum.					
6	İşte ve oyunda kazanmak benim için önemli değildir.					
7	Her zaman diğerlerinden daha iyi olmak isterim.					
8	Sınavlardan beklediğim notu almak benim için önemli değildir.					
9	Rakiplerimi yenmekten hoşlanırım.					
10	Bir hedefe ulaşmak için birisiyle rekabet ettiğimde tek başıma yaptığımdan daha iyi sonuç alırım.					
11	Sınav sonuçları ilan edildiğinde kaçınıcı olduğum benim için önemli değildir.					
12	Katıldığım yarışmalarda sonuçlar ilan edileceği zaman heyecanlanırım.					
13	Çevremdeki kişilerin benden daha başarılı olmaları beni kışkırtmaz.					
14	Kazanmak her zaman kaybetmekten iyidir.					
15	Arkadaşlarımdan cevaplamadığı soruları ben cevaplamak isterim.					
16	Başkalarıyla rekabet kişinin asıl amaçlarına ulaşmasını engeller.					
17	Sınavlardan hep 100 almak isterim çünkü bu alınabilecek en yüksek puandır.					
18	Diğer insanlardan üstün olmak benim için önemli değildir.					
19	Rakiplerimi alt edemesem de üzülmem.					
20	Yaptığım herşeyde mükemmel olmayı isterim.					
21	Bir ödül veya oyun kazandığımda bu, benim diğerleri arasında en iyisi olduğum anlamına gelir. Adil olan en iyi olanın kazanmasıdır.					
22	Sınavlardan önce belirli bir not hedefim yoktur.					
23	Kendimi başkalarıyla kıyaslama eğilimindeyim.					

EK-2

Altyapı Sporları Değerler Ölçeği (YSVQ&YVSQ2)

Lütfen aşağıdaki her ifadeyi dikkatle okuyunuz ve her bir ifadenin yaptığınız sporla ilgili olarak sizin için ne kadar önemli olduğunu ilgili numarayı **DAİRE İÇİNE** alarak belirtiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Numaralar şu anlama gelmektedir:

- 1 = Bu düşünce benim inandığının tam tersidir
- 0 = Bu düşünce benim için hiç önemli değildir
- 1 = Bu düşünce benim için biraz önemlidir
- 2 = Bu düşünce benim için oldukça önemlidir
- 3 = Bu düşünce benim için önemlidir
- 4 = Bu düşünce benim için çok önemlidir
- 5 = Bu düşünce benim için son derece önemlidir

Başlamadan Önce: Lütfen öncelikle bütün listeyi okuyunuz ve sizin için en çok ve en az önemli olan maddeleri bulunuz. Öncelikle en az ve en çok önemli olan maddeleri işaretleyiniz sonra diğer maddeleri değerlendiriniz.

Spor yaparken benim için önemli olan

Altyapı Sporları Değerler Ölçeği (YVSQ)		tam tersi	hiç önemli değil	biraz önemli	oldukça önemli	önemli	çok önemli	son derece önemli
1	En iyi performansımı vererek insanların güvenini boşa çıkarmamaktır	-1	0	1	2	3	4	5
2	Oynarken kendimden geçmek veya gerçek anlamda iyi hissetmektir	-1	0	1	2	3	4	5
3	Başkalarına iyi bir izlenim vermektir	-1	0	1	2	3	4	5
4	Başkaları ile uyumlu olmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
5	Başkalarından daha iyi olduğumu göstermektir	-1	0	1	2	3	4	5
6	Dürüst olmaya çalışmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
7	Arkadaşlarımla bir şeyler yapmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
8	Performansımı geliştirmektir	-1	0	1	2	3	4	5
9	Bana söyleneni yapmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
10	Zinde olmak için spor yapmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
11	Becerileri ve teknikleri iyi bir şekilde sergilemektir	-1	0	1	2	3	4	5
12	İyi sportmenlik sergilemektir	-1	0	1	2	3	4	5
13	Heyecan verici bir yarışma olmasıdır	-1	0	1	2	3	4	5
14	Başkalarının zayıf yönlerini kabul etmektir	-1	0	1	2	3	4	5
15	Eğlenmek ve zevk almaktır	-1	0	1	2	3	4	5
16	İhtiyacı olduğunda insanlara yardım etmektir	-1	0	1	2	3	4	5
17	Arkadaşlarımla (takımım)la birlik olduğumuzdan emin olmaktır.	-1	0	1	2	3	4	5
18	Her zaman kurallara uygun bir şekilde hakkaniyetle oynamaktır	-1	0	1	2	3	4	5

Altyapı Sporları Değerler Ölçeği (YVSQ-2)		tam tersi	hiç önemli değil	biraz önemli	oldukça önemli	önemli	çok önemli	son derece önemli
1	Başkalarından daha iyi olduğumu göstermektir.	-1	0	1	2	3	4	5
2	Dürüst olmaya çalışmaktır.	-1	0	1	2	3	4	5
3	Kazanmak ya da birisini yenmektir.	-1	0	1	2	3	4	5
4	Performansımı geliştirmektir	-1	0	1	2	3	4	5
5	Bana söyleneni yapmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
6	İyi sportmenlik sergilemektir	-1	0	1	2	3	4	5
7	Takımda (grup içinde) lider olmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
8	Daha iyi bir oyuncu olmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
9	İyi görünmektir.	-1	0	1	2	3	4	5
10	Her zaman kurallara uygun bir şekilde hakkaniyetle oynamaktır	-1	0	1	2	3	4	5
11	Becerileri iyi bir şekilde kullanmaktır	-1	0	1	2	3	4	5
12	İhtiyacı olduğunda insanlara yardım etmektir	-1	0	1	2	3	4	5
13	Kendi hedeflerimi gerçekleştirmektir	-1	0	1	2	3	4	5

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Serkan TOPRAK
Doğum Yeri – Tarihi	İzmir - 24.03.1988
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Antalya Konyaaltı Lisesi
Lisans Diploması	Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojileri Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü, Denizli, 2012
Proje Konusu	Rekreatif ve Rekabetçi Olarak Spor Yapan Genç Sporcuların Değer Tiplerinin ve Değer Sistemlerinin Belirlenmesi
Yabancı Dil	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
<p>Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J. Beden Eğitimi ve Sporda Değerler ve Değer Sistemi: Altyapı Sporlarında Değerler Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması İçin Genç Türk Sporcu Öğrencilerle Bir Araştırma. <i>Kastamonu Eğitim Dergisi</i>, 26(6), 2117-2126.</p> <p>Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J. Youth Sport Values Questionnaire-2 (YVSQ-2): A Validity and Reliability Study in a Turkish Sample. ISSP 14th World Congress of Sport Psychology, Sevilla, İspanya, 10-14 Temmuz2017, pp.231-231.</p> <p>Gürpınar, B., Toprak, S., Ayvalı, M., & Whitehead, J., “Values Systems of Youth Athletes”. ISSP 14th World Congress of Sport Psychology, Sevilla, İspanya, 10-14 Temmuz2017, pp.636-636.</p> <p>Toprak S., Tepeköylü Ö., Soytürk M., Ortaöğretimde Ders Dışı Etkinlik Olarak Spor Yapan Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin Yeme Tutumlarının Karşılaştırılması. 12. Spor Bilimleri Kongresi, Denizli, 12-14 Aralık 2012</p> <p>Toprak S., Ortaöğretimde Ders Dışı Etkinlik Olarak Spor Yapan Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin Yeme Tutumlarının Karşılaştırılması. 12. Spor Bilimleri Kongresi, Yüksek Lisans Tezi, 2012, Denizli</p>	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü Denizli (2010) Paloma Grida Village Antalya /Belek (2011)
Çalıştığı Kurumlar	Pamukkale Üniversitesi Gençlik ve Spor Kulübü (2011-2013) Denizli Basket Spor Kulübü (2013-2015) Denizli Çamlık Spor Kulübü / ST Organizasyon (2015-dvm)

E-Posta / Cep Telstoprak08@gmail.com / +90 544 818 8184